

Ljubljanski železniški postaji so se od Tita poslovili predstavniki Slovenije.
Foto: M. Ciglič

Člani Titove družine

XXXIII. Številka 35

Uredništvo: občinska konferenca SZDL
Kranj, Radovljica, Škofja Loka
Tisk - Izdaja Časopisno podjetje
Kranj - Glavni urednik Igor Slavec
Odgovorni urednik Andrej Žalar

GLAS

Kranj, torek, 6. 5. 1980
Cena: 5 din

List izhaja od oktobra 1947 kot tednik,
od januarja 1958 kot poltednik, od janu-
arja 1960 trikrat tedensko, od januarja
1964 kot poltednik ob sredah in sobotah,
od julija 1974 pa ob torkih in petkih.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

Umrl je TITO

V nedeljo, ob 18. uri sta predsed-
stvi CK ZKJ v imenu centralnega ko-
miteja Zveze komunistov Jugoslavije
in predsedstvo Socialistične federa-
tivne republike Jugoslavije na seji
sprejeli ob smrti predsednika republi-
ke in predsednika Zveze komunistov
Jugoslavije Josipa Broza-Tita nasled-
nji razglas:

**Delavskemu razredu,
delovnim ljudem
in občanom,
narodom in narodnostim
Socialistične federativne
republike Jugoslavije:
Umrl je tovariš Tito.**

Dne 4. maja, 1980. leta ob 15.05 je v Ljubljani prenehalo biti
veliko srce predsednika naše Socialistične federativne republike
Jugoslavije in predsednika predsedstva SFRJ, predsednika Zveze
komunistov Jugoslavije, maršala Jugoslavije in vrhovnega po-
veljnika oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugo-
slavije Josipa Broza-Tita.

Huda bolečina in globoka žalost pretresata delavski razred,
narode in narodnosti naše države, slehernega našega človeka, de-
lavca, vojaka in bojnega tovariša, kmeta, intelektualca, sleherne-
ga ustvarjalca, pionirja in mladince, dekle in mater . . .

NASLOV:

Razglas CK ZKJ
in predsedstva SFRJ

Sedem desetletij je izgoreval v revoluciji

Vse življenje je bil Tito borec za pravice delavcev, za najplemenitejše ideale in hotenja naših narodov in narodnosti. Tito je naš najljubši tovariš. Sedem desetletij je izgoreval v revolucionarnem delavskem gibanju, šest desetletij je krepil vrste jugoslovanskih komunistov, več kot štiri desetletja je na najzlahotnejši način opravljal najodgovornejšo dolžnost v partiji. Bil je herojski voditelj v velikem narodnoosvobodilnem boju in v socialistični revoluciji. Tri in pol desetletja je stal na čelu naše države in povedel naš boj za novo človeško družbo v svetovno zgodovino, se izkazoval in potrjeval tudi sam kot naša največja zgodovinska osebnost.

Tito ni bil le vizionar, kritik in razlagalec sveta. Odkrival je objektivne pogoje in zakonitosti družbenih gibanj, spreminjal je velike ideale in misli v akcijo milijonskih ljudskih množic, ki so z njim na čelu dosegle zgodovinsko družbeno preobrazbo. Njegovo revolucionarno delo bo za vse čase vtakano v zgodovino jugoslovanskih narodov in narodnosti in v zgodovino vsega miro-ljubnega človeštva.

V najtežjih časih stare Jugoslavije, preganjan in zaprt, je bil Tito zgled neomajnega revolucionarja. Prebrodil je vse težave rasti naše partije. Organiziral je partijske vrste, množične organizacije, vodil stavke in politične akcije. Boril se je proti sektaštvu, frakcionizmu in oportunističnemu. Vedel je, da našega komunističnega gibanja ni mogoče voditi od zunaj, prepričan je bil, da lahko le samostojna in enotna partija izpolnjuje dolžnosti do svojega delavskega razreda in do svojega naroda. Uspel je reorganizirati, okrepiti in mobilizirati množično partijo v času porajajočega se fašizma, pri čemer je opozarjal, da se

lahko samo partija, ki ji ljudstvo zaupa, bori za socialistične ideale.

Ko je fašizem postal neposredno nevaren in je bila naša država zasušena, ko je šlo ne le za usodo Jugoslavije, temveč za prihodnost človeštva, Tito ni niti za hip omahoval. Pod njegovim vodstvom je Komunistična partija povedla naše narode in narodnosti v boj proti sovražniku. V tem boju je zrasla naša slavna narodnoosvobodilna vojska, ki je v končnih operacijah za osvoboditev domovine že imela več kot 800.000 borcev. Svet je občudoval podvige Titove prekaljene armade, svet se je spraševal, kako je bilo mogoče, da je nekaj deset tisoč komunistov in revolucionarnih mladincev potegnilo za seboj tako široke množice jugoslovanskih narodov. V tem boju je bila izvojevana naša revolucija in oblast delavskega razreda.

Ves boj se je opiral na široke delovne sloje in črpal iz njih moč, iz katere je vznikla ljudska fronta. Iz zamisli in izkustva v narodnoosvobodilnem boju pa se je z ustvarjalno uporabo marksizma rodilo samoupravljanje. Tovariš Tito se je

vedno zavzemal za to, da bi samoupravno organizirani delovni ljudje upravljali sredstva in pogoje dela, tokove družbene reprodukcije in, po delegatskem sistemu, družbo v celoti. S tovarišem Titom smo si pridobili samoupravljalstvo izkušnje treh desetletij. Naša praksa je pokazala, da je socialistično samoupravljanje spodbudilo ljudsko ustvarjalnost in omogočilo hiter družbenoekonomski in kulturni razvoj. Socialistično samoupravljanje je postalo nezamenljiva pridobitev našega delavskega razreda, naših narodov in narodnosti, temelj nadaljnje graditve socialistične družbe.

Tito je prispeval tudi izjemno velik delež k mednarodnemu uveljavljanju socialistične Jugoslavije. Bil je neutrujen graditelj enakopravnih političnih in gospodarskih odnosov med narodi in državami. Prav njegovi zavzetosti gre zahvala, da ima Jugoslavija prijateljske odnose in razvito sodelovanje z narodi in državami na vseh celinah. Vidni državnik so Tita počastili z nazivom »državljan sveta«, voditelji držav in vlad neuvrščenih držav so na šteti vrhunski konferenci v Havani s posebno resolucijo soglasno izrekli globoko hvaležnost Titu za njegovo 20-letno neutrudno delo pri uveljavljanju gibanja neuvrščenosti.

Za vsem, kar je Jugoslavija danes, na kar smo ponosni, kar razvijamo in kar smo pripravljeno trdno braniti – je Titovo delo: socialistična federativna skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, bratstvo in enotnost, socialistično samoupravljanje, neuvrščenost, naša neodvisnost, napredek in razvoj. V tem je Titov revolucionarni in ustvarjalni genij.

Slovenija se je poslovila

V zgodnjem dopoldnevu včerajšnje dne se je Ljubljana in vsa Slovenija zadnjič poslovila od predsednika Tita. Nepregledna množica je nemo in z bolečino pospremila žalni sprevod, ki je izpred stavbe slovenske skupščine krenil proti železniški postaji.

»Vsa Ljubljana – mesto heroj – in z njo vsi delovni ljudje in občani Slovenije, se poslednjikrat poslavljam o od velikana, heroja – našega Tita«, je dejal v poslovnem govoru predsednik ljubljanske mestne skupščine Marjan Rožič. »Ti odhajaš, z nami pa ostaja čvrsta, enotna in stabilna Titova Jugoslavija, veličasten in trajen pomnik tvojega dela. S tabo nam je smrt vzela najdražjega in plemenitega človeka, prijatelja, voditelja, ki ga neizmerno cenimo, spoštujemo in ljubimo. Vzela nam je velikana, ki je s svojimi idejami, dejanji in vizijo vrasel v nas in ostaja del nas, del sodobnega sveta. Naša žalost je toliko večja in bolečina toliko oštrija, ker si se kot častni občan Ljubljane med nami boril za življenje. Vseskozi smo bili s teboj, spodbujali smo se s Tvojo hrabrostjo in se ti vsak dan posebej pridruževali v boju za zdravje in življenje.«

Izpred slovenske skupščine je sprevod krenil proti ljubljanski železniški postaji. Ob vsej poti so se od Tita poslavljali desetletni delovni ljudi, občani, mladina in pionirji. Pred odhodom modrega vlaka proti Zagrebu pa so se od njega še enkrat poslovili najvišji predstavniki slovenskega družbenopolitičnega življenja in Ljubljane. Še zadnjič so se vrhovnemu komandantu poklonile zastave vojnih enot, ki so se pod njegovim vodstvom borile za svobodo domovine, katerih borci so zastave v miru in ponosno dvigovali, ko je vrhovni komandant pregledoval njihove enote.

Potem se je od predsednika poslovilo mesto Zagreb. Nepregledna je bila množica Zagrebčanov, Zagorcev, Slavoncev in prebivalcev drugih hrvaških pokrajin, ki so prišli na zadnji poti skozi glavno mesto republike pospremit svojega predsednika. Ob zvokih žalne koračnice so krsto s posmrtnimi ostanke prenesli pred stavbo zagrebske železniške postaje. Ob oder so položili venec, na katerem so napisali: Predsedniku Titu – delavski Zagreb.

V imenu Zagreba se je od predsednika Tita poslovil predsednik mestne skupščine Dragutin Blažič, ki je dejal, da se Hrvatje z žalostjo poslavlajo od svojega velikana, kovi-narja, ki je 18-leten začel v tem mestu svojo revolucionarno pot. Bil

preganjan, sojen, kjer je delal pri snovanju Komunistične partije Hrvatske in Slovenije in kjer se je v svobodni domovini rad ustavljal.

Od sinoči počiva krsta s posmrtnimi ostanke predsednika Tita v avli zvezne skupščine v Beogradu, kjer se od njega poslavlja delegacije delovnih ljudi in občanov iz domovine in delegacije iz tujine.

Sožalne brzojavke

SOŽALJE DRUŽINI:

Centralni komite Zveze komunistov Jugoslavije je poslal družini predsednika Tita naslednje sožalje:

Družini Josipa Broza Tita

Centralni komite, vsi člani Zveze komunistov Jugoslavije, delavski razred, delovni ljudje in državljani naše socialistične države so z vami v najgloblji bolečini za našim ljubljanim tovarišem Titom. V družini Broz se je rodil največji sin te države. Naj vam bo v tolažbo njegovo nemaljnivo delo in njegova človeška veličina. Ponosni smo, da je našo revolucijo in našo državo vodila Titova zgodovinska osebnost. S Titom smo zmagovali v bojih za srečnejše življenje in svobodo ljudi, za neodvisnost in enotnost države, za mir in sodelovanje med narodi. S Titom so narodi in narodnosti Jugoslavije vzeli svojo usodo v svoje roke. Današnji in prihodnji rodovi bodo pokončno nadaljevali Titovo pot. Tovariš Tito bo še naprej živel v srcih vseh ljudi naše države, v vseh celicah naše samoupravne socialistične družbe, v trajnem spominu borcev za svobodo in družbeni napredek na svetu.

Globoko in iskreno sožalje vam pošilja Centralni komite ZKJ

SOŽALJE PREDSEDSTVA SFRJ

Člani predsedstva SFRJ so družini predsednika Tita poslali sožalno brzojavko, v kateri je rečeno:

V teh trenutkih hude bolečine in globoke žalosti nimamo besede tolažbe. Izgubili smo človeka, ki smo ga vsi tovariški ljubili – tovariša Tita. Njegovo neutrudno revolucionarno delo in prizadevanje, državniška aktivnost, pobude pri odpiranju vizije družbenega razvoja so bili neusahljiv vir navdihov za vse nas, njegove soborce in sodelavce, kot tudi za vse delovne ljudi in državljane Jugoslavije. Med nami, na čelu naših vrst, ni več velikega voditelja revolucije. Ostala je veličanska praznina na nepretrgani poti osvobajanja dela in človeka – na Titovi poti; praznina, ki jo lahko zapolnimo samo s kolektivnim delom in odgovornostjo. V teh trenutkih hude bolečine in globoke žalosti naj vam bo v tolažbo njegovo delo, ki bo večno živelo v naših srcih in v srcih milijonov delovnih ljudi in državljanov, narodov in narodnosti Jugoslavije, v srcih ljudi širom po svetu.

Sožalne brzojavke družini Josipa Broza Tita so med drugim poslali tudi predsedstvo SRS skupaj z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami. V brzojavki so naglašena z bolečino prepletena občutja ponosa, ki združujejo vse tisto, kar nam pomeni Tito in Titova Jugoslavija. Tito je naš, poudarja nadalje brzojavka SR Slovenije. Sleherni občan SR Slovenije pa v teh trenutkih bolečine čuti isto kot sleherni izmed skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Komunisti Jugoslavije,

obvezujejo nas Tito, naše in njegovo delo, narodi in narodnosti, delavski razred, delovni ljudje in občani Jugoslavije, napredni ljudje po svetu, zgodovina!

Samo z enotnostjo, okrepljenim kolektivnim delom, odgovornostjo in popolno pripravljenostjo Zveze komunistov lahko zapolnimo vrzel, ki je nastala v naših vrstah s smrtjo tovariša Tita.

Državljeni Jugoslavije,

Josip Broz Tito, delavski borec, vojak revolucije, sin ljudstva, državljan sveta, je v polni meri kot revolucionar in kot človek, nosil v srcu delavski razred, narod in človeka.

V naši domovini, v tem trenutku slovesne tišine, bijejo srca, ki jih je ljubil in ki ljubijo njega, utripajo z njegovim zanosom, njegovo človeško plemenitostjo.

Čast je pripadati revoluciji in častu, v katerem je deloval tovariš Tito, pripadati skupnosti, ki smo jo z njim ustvarjali na bojnem polju in gradili v miru. Čast je pripadati državi, ki jo je tako sijajno zastopal. Čast in ponos je imeti v svoji zgodovini Tita.

Častno je bilo boriti se in živeti s Titom.

Današnji in prihodnji rodovi, globoko hvaležni tovarišu Titu, bodo nadaljevali njegovo nesmrtno delo!

Sporočilo zdravniškega konzilija

Ljubljana, 4. maja (Tanjug) – Danes, 4. maja 1980 se je v zgodnjih popoldanskih urah hudo poslabšalo splošno zdravstveno stanje Josipa Broza Tita. Navzlic vsem neogibnim medicinskim ukrepom so polagoma ugašale vse življenjske funkcije, tako da je predsednik Socialistične federativne republike Jugoslavije, predsednik Zveze komunistov Jugoslavije in vrhovni poveljnik oboroženih sil SFRJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito preminil ob 15.05.

Tovariš predsednik je vrsto let bolehal za sladkorno boleznijo. Kot njena posledica so se razvile hujše arteriosklerotične spremembe na krvnih žilah nog, živčno-mišične okvare nog z motnjami hoje in okvaro ledvic.

Prvi znaki motenega pretoka krvi skozi krvne žile na levi nogi so se pokazali ob koncu decembra leta 1979.

Ko se je navzlic intenzivnemu konservativnemu zdravljenju stanje slabšalo, je bila opravljena arteriografija leve noge, ki je pokazala, da sta zamašeni površinska arterija stegna in končni del golenske arterije.

Zaradi neugodnih možnosti za uspeh rekonstruktivnega operativnega posega je bilo sklenjeno, da se nadaljuje intenzivno konservativno zdravljenje. O tem so se posvetovali tudi z dvema znanima tujima strokovnjakoma.

Kljub intenzivnemu zdravljenju so se pokazali znaki gangrene. V tem položaju, ko je postajala neogibna amputacija noge, je bilo ob vsem soglasju s tovarišem predsednikom sklenjeno, da se poskusi rešiti ogrožena noga z operativnim posegom.

Sredi januarja l. 1980 je bila opravljena načrtovana operacija, katere neposredni rezultat je bil dober. Kmalu potem pa so nastale splošne komplikacije v krvnem obtoku, ki so tako skazile učinek operacije, da je bilo sedem dni pozneje s privolitvijo tovariša predsednika treba amputirati levo nogo.

Tovariš predsednik je obe operaciji zelo dobro prenesel. Neposredno po drugi operaciji se je začela re-

habilitacija in tovariš predsednik je začel delno opravljati svoje predsedniške zadeve.

V nadaljnjem so ledvice povsem prenehale delovati, kar je bilo posledica že poprej omenjene ledvične okvare in infekcije. Ker se ledvična funkcija navkljub storjenim ukrepom ni obnovila, so bile uporabljene umetne ledvice (hemodializa) in sicer vsak dan.

V nadaljnjem poteku bolezni so nastajale številne komplikacije, ki so čedalje bolj oteževale zdravstveno stanje tovariša predsednika: sepičvečkrat ponovljena pljučnica, motnje v zvezi s strjevanjem krvi in z občasnimi hudimi krvavitvami, glasti v želodcu, črevesju in pljučih, naposled pa huda okvara jeter, ki sta jo spremljali močna zlatenica in koma.

Večkratne hude infekcije in dolgotrajna visoka temperatura so ob ledvični insuficienci, okvarjenih jetrih, srčni slabosti in motnjah v krvnem obtoku kljub vsem terapevtskim ukrepom progresivno izčrpale splošne moči predsednika, tako da so polagoma ugašale življenjske funkcije in je nastopila smrt.

Pri zdravljenju so ves čas sodelovali osebni zdravniki tovariša predsednika.

Prav tako so angažirali ali so se občasno posvetovali z večjim številom strokovnjakov različnih specializacij, med katerimi so bili stalni konzultanti: prof. dr. Ivo Obrez, prof. dr. Ludvik Ravnik, prof. dr. Saša Luzar, prof. dr. Janez Fetich, prof. dr. Vinko Kambič, doc. dr. Jobe Drinovec, dr. Čedomir Krstić, dr. Jože Videnšek in dr. Rado Kveder.

Zdravniški konzilij: prof. dr. Bogdan Breclj, dr. Miroljub Katič, dr. Miro Košak, dr. Predrag Lalevič, dr. Stanislav Mahkota, dr. Djordje Popović, dr. Jovan Ristić.

Osebni zdravniki: dr. Zvonimir Dittrich, dr. Radoslav Djordjevič, dr. Svetislav Čelikić, dr. Damir Hranilović, dr. Mladen Radmilović, dr. Milomir Stanković.

Lazar
Koliševski –
predsednik
predsedstva SFRJ

Beograd, 4. maja (Tanjug) – Na podlagi 328. člena 6. odstavka Ustave SFRJ je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije na seji 4. maja 1980 sprejelo

SKLEP

o prevzetju funkcije predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

1. S prenehanjem funkcije predsednika republike funkcije predsednika predsedstva SFRJ v skladu z Ustavo SFRJ prevzame Lazar Koliševski, dose-danji podpredsednik predsedstva SFRJ.
2. Sklep začne veljati takoj.

Cvijetin
Mijatović –
podpredsednik
predsedstva SFRJ

Beograd, 4. maja (Tanjug) – Na podlagi 327. člena Ustave SFRJ je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije na seji 4. maja 1980 sprejelo

SKLEP

o izvolitvi podpredsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Za podpredsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije je izvoljen Cvijetin Mijatović, član predsedstva iz SR Bosne in Hercegovine.

UKAZ

Beograd, 4. maja (Tanjug) – Predsednik predsedstva SFRJ Lazar Koliševski je izdal na podlagi 2. odstavka člena 328 ustave SFRJ naslednji ukaz:

UKAZUJEM

da se na dan pogreba predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije, predsednika Zveze komunistov Jugoslavije in vrhovnega komandanta oboroženih sil Jugoslavije, maršala Jugoslavije, tovariša Josipa Broza Tita izstrele častne salve:

– v glavnem mestu Socialistične federativne republike Jugoslavije Beogradu iz 48 topov 42 saliv in

– v glavnih mestih socialističnih republik – v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Skopju in Titogradu – iz 12 topov 20 saliv.

Sejal je najžlahtnejše seme na njivo sveta . . .

Prvo se je leto 1892 in v dokumentih vasi Kumrovec je zapisano, da se je 12. marca ali 1., 7. in 25. maja rodil Josip Broz. Vsi ti datumi so zapisani v knjigi, ki je bila objavljena leta 1975. Vsi ti datumi so zapisani v knjigi, ki je bila objavljena leta 1975. Vsi ti datumi so zapisani v knjigi, ki je bila objavljena leta 1975.

1900 se je Brozov Jožek vpisal v prvi razred ljudske šole v Kumrovcu, ki jo je vodil njegov oče. Zelo mu je všeč, da je v vasi Kumrovec. Vsi ti datumi so zapisani v knjigi, ki je bila objavljena leta 1975.

PRVI DELAVSKI MAJ

Delavsko razredno zavest je fant iz Kumrovec prvič javno izpričal leta 1909 v Karasovi vasi. Vsi ti datumi so zapisani v knjigi, ki je bila objavljena leta 1975.

PARTIJA MU ZAUPA DOLŽNOSTI

Vrstila so se leta in Josip Broz se je kalil v revolucionarja, delavskega, partijskega in sindikalnega voditelja. V začetku leta 1924 postane Tito član novega okrožnega partijskega vodstva za Križevce in Bjelovar. Zavezal se je za množično delavsko gibanje s partijo na čelu. Leta 1925 dela skupaj z Djurkom Djakovićem in govori na pogrebu enega od komunistov ter graja oblast. Moral je v zapor. Nato odide v ladjedelnico Kraljevica. Deluje v sindikalnem in političnem gibanju, organizira prekinitve dela in terja višje mezde. V Kraljevcu se je Tito prvič srečal z dr. Pavlom Gregoričem. Leta 1926, po uspelem štrajku kraljeviških ladjedelničarjev, je bil Josip Broz odpuščen. Odšel je v Beograd in se izobrazil v sindikalni šoli.

Leta 1927 pride Tito v Smederevsko Palanko. Stalno opozarja na pomen partijske organizacije. Bil je zelo spoštovan delavski poverjenik in prav zaradi ugleda med delavci je bil odpuščen. Sindikati mu takrat zaradi političnega oportunitizma niso pomagali in so ga napotili v Kumanovo v Makedoniji. Tito se je premislil, ostal v Beogradu in se vrnil nato v Zagreb. Postane član mestnega komiteja KPJ za Zagreb. Stalno poudarja pomen množičnega političnega gibanja med delavci in partije kot gibalne sile tega gibanja. Zaupali so mu dolžnost organizacijskega sekretarja mestnega komiteja. Zaprti so ga, vendar Tito ni klonil. Odločil se je za gladovno stavko. Leta 1928 je bil zoper njega proces v Ogulinu. Tito vztraja, neumorno snuje in išče nova pota partijskega dela. V zagrebški partijski organizaciji obračunava s frakcijskimi in se zavzema za akcijsko in idejno enotnost. Zaradi stavke in demonstracij so Tita spet prijeli, vendar je pobegnil. Avgusta leta 1928 je bil Tito izvoljen za sekretarja pokrajinskega komiteja KPJ za Hrvatsko. Dolžnosti ni mogel prevzeti. Zaprti so ga, mučili, o čemer je Tito s skrivnim pismom seznanil CK KPJ. Tito so sodili v Zagrebu na znanem »Bombuškem procesu«, o katerem prav zaradi junaškega ponašanja Josipa Broza piše zgodovina. 14. novembra je bil Tito obsojen na pet let zopora. Kraljevske sodišče je Titovo pritožbo zavrnilo. Lepoglava je bil njegov zapor in v električni centrali se je Tito 15. februarja leta 1930 prvič srečal z Mošem Pijadejem. Konec leta je bila v lepoglavski kaznilnici oblikovana partijska organizacija. Tito je bil sekretar, Moša Pijade in Milorad Petrovič pa člana. Aprila 1931 premestijo Tita v mariborski zapor. Tudi tu je Tito sekretar partije, člana pa Radimir Vujović in Rodoljub Čolaković. 14. novembra leta 1933 je bil po petletni kazni Tito odpuščen iz mariborske kaznilnice, vendar je moral v Ogulin, kjer je preстал še pet mesecev zopora, ki mu jih je izreklo leta 1927 ogulinsko sodišče.

12. marca leta 1934 je Tito na svobodi. Deluje v domovini, v pokrajinskem komiteju za Hrvatsko in v CK KPJ na Dunaju. Stalno se je boril za enotnost partijskih vrst. Vključili so ga v politbiro KPJ na Dunaju, medtem pa je Tito veliko bival in delal v Sloveniji.

PRVI PODPIS »TITO«

Konec julija je na Dunaju poročal o razmerah v domovini. To poročilo je bilo po dosedanjih ugotovitvah prvič podpisano z ime-

nom TITO, ki je bil odslej sestavni del njegovega imena. Ime, ki je krojilo zgodovino . . .

Titovo poročilo je bilo sprejeto. Z Dunaja se vrača v Slovenijo in se sreča s Kardeljem in Kidričem. To je bilo leta 1934. Septembra sodeluje pri Medvodah na pokrajinski konferenci in decembra na deželni konferenci. Tito postane član CK KPJ, nato pa tudi član politbiroja.

Leta 1935 odide Tito z vlakom prek Poljske v Sovjetsko zvezo, kjer dela v balkanskem sekretariatu za vprašanja KPJ v okviru Kominterne. Julija in avgusta je bil v Moskvi 7. kongres Komunistične internacionale. Na njej je bil tudi VALTER. To je bilo odslej ime za Josipa Broza. Valter postane sekretar delegacije KPJ, Milan Gorkič pa predsednik. Vodstvo Kominterne je že takrat pokazalo nezaupanje do novih ljudi v KPJ. Tito oziroma Valter je bil v Moskvi težak boj za uveljavitev KPJ!

Leta 1936 je policija vdrla v delo partije. Josip Broz dobi nov psevdonim HAUZER. V Moskvi so ocenjevali delo KPJ in sklenili, da ostane Gorkič v Moskvi za povezavo med Kominterno in KPJ, katere vodstvo naj se pripravi za odhod v domovino. Hauzer je dobil glavni del te naloge. To je bila zmaga tistega dela vodstva naše partije, ki je terjal, da mora vodstvo delovati v domovini. 18. oktobra je Tito oziroma Hauzer odpotoval iz Moskve in se ustavil na Dunaju, od koder je poročal in

analiziral razmere v domovini, vzpodbujal organizirano odhajanje prostovoljcev v Spanijo itd. V začetku decembra je politbiro naročil Titu, naj se vrne v domovino. Odšel je in bil do konca leta v Ljubljani, Zagrebu in Splitu. Krepil je partijo, obnavljal vodstva iz novih ljudi, razčiščeval z oportunisti in obračunaval s frakcijami.

Leta 1937 začne urejevati spore med partijskim vodstvom Slovenije in KPJ in naroči, da je treba v Sloveniji ustanoviti svojo partijsko organizacijo. Gradil je Skoi in delu z mladimi in sindikati posvečal veliko pozornost.

Marca odide v Pariz in piše ter pripravlja dokumente, pomembne za rast naše partije. Pisal je komunistom v zaporih, mladini, španskim borcem, slovenskim komunistom, komunistom v Srbiji itd. Aprila je bila ustanovljena slovenska partija, daleč pa ni bila več ustanovitev hrvatske partije. Junija pride Tito v domovino, nato pa se vrne v Pariz, kjer so na nekaterih sejah CK KPJ obravnavali kritičen položaj v partiji in predlagali Tita za sekretarja. Tito je najostreje terjal od Kominterne uresničitve sklepa, da se vodstvo partije vrne v domovino! Frakcijski boji so bili vedno ostrejši, partija pa je slabela. Vse seje CK KPJ v Parizu je že vodil Tito.

ZGODOVINSKA ODLOČITEV

Tito je opozarjal na razmere v domovini in tudi na tujem ukrepal za zboljšanje partijskega dela doma. Bilo je leto 1938. Sredi marca napiše Tito razglas ob priključitvi Avstrije k tretjemu Reichu ter opozori na nevarnost, ki preti tudi Jugoslaviji. Konec marca brez dovoljenja Kominterne odide v Jugoslavijo. Odločitev je sporočil Georgiju Dimitrovu, dolgoletnemu sodelavcu. V začetku maja je Tito osnoval začasno vodstvo KPJ, delal s partijskimi organizacijami, utrjeval enotnost med komunisti in kaznilnicah, se ustavil v Sloveniji in poročal generalnemu sekretarju izvršnega komiteja Kominterne Dimitrovu. Prav tako zgodovinska je bila avgustovska Titova pot v Moskvo. Tu naj se reši vprašanje vodstva v domovini. Uspeh je! 5. januarja leta 1939 je dobil Tito mandat za

(Nadaljevanje na 4. strani)

LIZIKA KERIN
iz Trziča.
Glas se ji je tresel, z njenih ustnic so prihajale komaj razumljive besede, ko je pripovedovala:
»Jokala sem. Nisem mogla verjeti. Tako dober človek je bil. Kaj mi pomeni? Saj veste, kaj pomeni vsem. Težko je povedati . . .«

JOŽE BREJC,
upokojenec iz Trziča:
»Za smrt predsednika Tita sem zvedel po televiziji. Hudo mi je. Ne morem in ne znam povedati, kaj sem takrat začutil. Tita imamo vsi radi. Boril se je za nas, za delavce. Pomenil nam je vse.
Novica me je iznenadila, čeprav sem vedel, da je bil hudo bolan. Vesel sem bil, ko so sporočili, da mu je nekoliko bolje, potem pa . . . Res, hudo mi je.«

(Nadaljevanje s 3. strani)

sestavo CK v domovini. Tito se vrača in pripravlja sejo politbiroja. Sredi marca opozori jugoslovansko delavstvo na teror režima v Jugoslaviji in na posledice nemškega vdora na Češkoslovaško. Med 15. in 18. marcem je bila v Bohinju seja politbiroja CK KPJ. Oblikovan je bil nov centralni komite. Tito je postal vodja partije in CK je poslal Odprto pismo članom KP, v katerem jih je seznanil z razmerami v partiji, gnanim režimom v domovini, nevarnostjo vojne in nujnostjo delovanja partije med sindikati, delavci, kmeti in mladino! Sledilo je posvetovanje v Tacnu. Titovo opozorjanje Kominterne pred nevarnostjo fašizma in nacizma ter na pripravo boja zoper režim in napadalce. Tito, ki si je nadel novo ilegalno ime Spiridon Mekas, pride po zapetljajih zaradi ponarejenega potnega lista 13. marca leta 1940 v Zagreb. Takoj je bila seja CK KPJ, nato pa sodeluje Tito na srečanjih komunistov v vseh koncih države. Partija je postajala enotna, hrabra in usposobljena za največje dejanje! Med 19. in 23. oktobrom leta 1940 je bila v Dubravi pri Zagrebu peta deželna konferenca KPJ. 110 delegatov je predstavljalo nad 6500 članov partije, ki so bili sposobni voditi delavski razred in narode ter narodnosti Jugo-

slavije v odločilni boji. Tito je postal generalni sekretar KPJ. Vojna je bila blizu in Titova partija je to vedela...

ODLOČITEV V RIBNIKARJEVI VILI

Prišlo je leto 1941 in s pomočjo Tita obnovljena partija je imela že nad 10.000 članov. Partija je bila pobudnik za velike demonstracije 27. marca v Beogradu zoper prevrat generala Simovića in pristop Jugoslavije k trojnemu paktu. Partija je izšla iz stroge ilegale. Tito hodi na posvetovanja, svetuje, organizira, pomaga, odloča, terja. 6. aprila je Jugoslavija napadena. Tito z novim ilegalnim imenom inž. Slavko Babić skliče skupno sejo vodstva KPJ in Hrvatske, hkrati pa sporoča Kominterni, da gre jugoslovanska partija v oboroženi boj. Četrtega julija sklene vodstvo partije na seji v Ribnikarjevi vili v Beogradu začeti s splošno vstajo, ki je bila razglašena 12. julija. 10. avgusta uredi Tito prvo številko biltena glavnega štaba narodnoosvobodilne vojne, vzpodbuja in piše o prvih akcijah partizanov ter odide iz Beograda. Dogovarja se z Dražom Mihailovićem o skupnem boju zoper okupatorja. 26. in 27. septembra je bilo v Stolicah vsejugoslo-

vansko posvetovanje o vstaji. Dana je bila organizacijska shema partizanske vojske.

Tito odide septembra v Užice. Četniki so partizane izdali in 2. novembra Užice napadli, vendar so bili poraženi. Radio London in Moskva poročata o četnikih kot zaveznikih. Tito pa najostreje protestira in terja, naj zavezniki pomagajo partizanom. V začetku leta 1942 Tito osebno sodeluje pri formiranju dveh proletarskih brigad, opozarja in razkriva vlogo izdajalcev, z Mošem Pijado pa se začne prvi pogovor o oblikovanju nove ljudske oblasti - narodnoosvobodilnih odborov. 19. oktobra je bil v Drvarju sprejet sklep o sklicanju prvega zasedanja AVNOJ v Bihaču. Nova politična oblast je dobila zametek. Oblikovanih je bilo osem poverjeništev. Tito pa je bil deležen priznanja. Organizacija boja se širi na mlade, žene, kmete, inteligenco, odpadle vojake izdajniških grupacij itd.

ZLOMLJENI OFENZIVI

Zavezniki še vedno podpirajo Mihailovića, sovražnikove sile pa ob pomoči odpadnikov pripravljajo ofenzive na partizane in načrtujejo uničenje Titovega štaba. 20. januarja leta 1943 se začne IV. ofenziva. Poznamo jo po Neretvi, po bitki za 5000 ranjenec. Tito je vodil boje. Ofenziva je bila končana 30. marca, hkrati pa se je začela nova, peta. 15. junija je bila končana s prodorom skozi zadnji obroč na Zelengori. 9. junija je bil Tito ranjen. Ob njem je omahnil vodja prve zavezniške misije pri vrhovnem štabu kapetan William Stuart. Vrhovni komandant Tito je slutil zlom Italije in deloval, da je kar največ italijanske opreme prišlo v partizanske roke. Hkrati vodi upor v VI. ofenzivi, ki se začne 22. septembra v Slovenskem Primorju, na Hrvaškem in v Gorskem Kotorju.

2. oktobra piše v Moskvo zunanji ministrom ZDA, Britanije in Sovjetske zveze, da so narodnoosvobodilni odbori zakonita oblast v Jugoslaviji in da je treba naš boj priznati. 29. in 30. novembra je v Jajcu II. zasedanje Avnoja. Tito postane maršal in vodja nacionalnega komiteja za osvoboditev Jugoslavije ter odgovoren za vojaško področje.

BORBA ZA PRIZNANJE IN SAMOSTOJNOST

Ogromno znanja in energije je Tito posvečal leta 1944 prav temu vprašanju. Svet je seznanil z odločitvami Avnoja, pisal Churchill, Molotovu in Dimitrovu. Šele 24. februarja leta 1944 pride sovjetska misija k vrhovnemu štabu. Tito sodeluje pri ustanavljanju Ozne in drugih organov oblasti, uspešno pa uide iz Drvarja na svoj rojstni dan. V začetku junija 1944 poleti maršal v Bari in odtod na Vis. Pogaja se z begunsko vlado, ki jo podpirajo zavezniki, poudarja, da bo nova Jugoslavija svobodna in neodvisna ter da so pogovori med staro vlado in novo oblastjo samo stvar obeh strani in nikogar tretjega. Vztraja na odlokih zasedanja v Jajcu. 12. in 13. avgusta odide v Neapelj k Churchill, ki predlaga srečanje Tita s kraljem Petrom. Maršal odkloni kljub pritiskom. Med 19. septembrom in 4. oktobrom je v Moskvi pri Stalinu, kjer doseže sporazum o pomoči Rdeče armade pri osvobajanju Beograda. Sam vodi operacije in zato pride 4. oktobra v Vršac. 23. oktobra je Tito sret v Beogradu in se dogovarja s Subašićem o vladi. 19. novembra sprejme prvi red narodnega heroja.

7. marca leta 1945 je bila imenovana začasna ljudska vlada Demokratične federativne Jugoslavije. Tito je predsednik in ministar za ljudsko obrambo. Aprila gre v Moskvo, dan zmage pa dočaka v Beogradu. 11. novembra so volitve v ustavodajno skupščino. 19. novembra pa je bila sprejeta deklaracija o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Tito dobi 31. januarja 1946 mandat za sestavo nove vlade. Ustavodajna skupščina je razglasila ustavo. Ljudska skupščina se je sešla 1. februarja in izvolila maršala Tita za predsednika vlade in poveljnika JLA. Tito nato odpotuje v Sovjetsko zvezo, na Poljsko, Madžarsko in Češkoslovaško.

S TITOM SMO VZDRŽALI

Petinpetdeseto leto življenja maršala Tita in tretje leto nove Jugoslavije mineva v naporih Tita za mir na Balkanu, za obnovo domovine, za uresničevanje petletke, za utrjevanje samostojne poti partije in države, za reševanje problematike Trsta, Istre in Korške, za pravice narodnostnih skupnosti in za sodelovanje s sosedi. 27. julija 1947 pride v Jugoslavijo bolgarski voditelj Dimitrov. Tri dni kasneje je bil na Bledu sprejet blejski sporazum. Novembra gre Tito v Bolgarijo, Madžarsko in Romunijo.

Vemo za Titova dejanja leta 1948. Predstavniki številnih držav in ustanov prihajajo k nam. 1. marca je bila seja CK KPJ, ki je zavrnila Stalinovo zahtevo po federaciji Jugoslavije, Bolgarije in Albanije. Tito je rekel, da to ni mogoče, saj imamo na stvari različne poglede in tudi nastajanje držav je bilo drugačno. 18. marca je SZ odpoklicala vojaške strokovnjake, dan kasneje pa civilne. Tito protestira pri Molotovu. 27. marca pride novo pismo CK sovjetske partije s klevetami, da Jugoslavija ni demokratična, da je kapitalistična itd. 8. aprila so pismo potrdili Madžari, za njimi pa še Čehi, Romuni in Bolgari. 12. in 13. aprila vodi Tito sejo centralnega komiteja. Pismo sovjetske partije je bilo zavrženo. 4. maja prihaja novo pismo iz Moskve s še ostrejšimi klevetami. 9. maja pa je naš CK sprejel odgovor. 19. maja prihaja iz Moskve novo in še ostrejšo pismo z zahtevo, da grebo predstavniki KPJ na sestanek k Informbiuro. Naš CK je rekel »ne« in sklenil, da bo 21. maja V. kongres naše partije. Na Titovo pobudo so bili naši komunisti seznanjeni s pismo. 28. junija je informacijski biro KP objavil znano resolucijo, ki je bila sprejeta v Bukarešti. 30. junija je bila resolucija pri nas objavljena, vendar smo jo s Titom na obli zavrnilo ter premagali težave, ki so sledile leta 1949 in kasneje. Likvidirana so bila mešana podjetja, prekinjeni diplomatski stiki z vzhodom, povečana pa je bila aktivnost naše IB emigracije v Sovjetski zvezi. 3. julija je umrl Dimitrov. 29. decembra pa je bil v tovarni Prvoborac v Solinu pri Splitu izvoljen prvi delavski svet v Jugoslaviji.

Titova država je odprla nov list v zgodovini svetovnega delavskega gibanja in njegove borbe za oblast...

ZGODOVINSKO DEJANJE

Jugoslavija je pod Titovim vodstvom nadaljevala svojo pot. V času, ko so v naše državo vpadali najrazličnejši emigranti in vohuni (samo med 1. julijem in 30. septembrom leta 1950 je bilo nad 1000 incidentov na naših mejah), je Tito potoval po državah, govoril o kmetijski politiki, gospodarski obnovi in dosežkih, ki jih hoče informbirovska propaganda izničiti. Tudi po njegovi zaslugi smo prebrodili tržaško krizo, na primeru katere je Tito dejal, da smo pripravljene marsikaj žrtvovati za mir in popuščanje napetosti v svetu. V takšnih okoliščinah je bil naš maršal, ki je že dolgo igral veliko vlogo na odru zgodovine. 26. marca leta 1950 izvoljen za predsednika vlade. Na volitvah je dobil Ljudska fronta, ki jo je zastopal, 93 odstotkov glasov.

26. junija sodeluje Tito na seji ljudske skupščine. Prvi je obrazložil temeljni zakon o upravljanju delovnih kolektivov, osnovni in prvi zakon samoupravljanja. To je eno najpomembnejših dejanj ljudske skupščine je dejal Tito. Geslo »tovarne delavcem, zemljo kmetom«, ni več fraza, ampak resničnost.

Tito potuje, govori, svetuje in skupaj s delavci Kardeljem, Pijadejem, Kidričem in drugimi pogloblja socialistične odnose, gradi moderno in demokratično družbo, vzpodbuja delavce v tovarnah, kmete na poljih in mlade na delovnih akcijah ter pogosto prihaja na njemu tako drago Gorenjsko. Sprejema diplomate, znanstvenike, umetnike in preproste ljudi. 29. novembra leta 1950 prejme red junaka socialističnega dela. Novembra leta 1952, ko je bil star 60 let, govori na VI. kongresu KPJ in se odločno postavi v bran samostojne jugoslovanske poti, obsodi vmešavanja in blokovska nasprotja ter poudarja pomen

FRANC TRILAR,
kmet z Orehka pri Kranju:
»Človek nima besed. Kaj vse je storil za našega kmeta in delavca. Samo poglejte okrog sebe, kaj vse smo ta čas naredili. Kakšni hlevi so zrasli, koliko strojev imamo. Kmet je ob Titu dobil svojo vrednost. Kmečkih staršev je bil, preprost, a za domače in ves svet ugleden. Upam le, da bomo držali to pot, ki jo je zastavil.«

VLASTA BERGELJ,
delavka Almirce:
»Tovariš Tito nam je pomenil vse in vsi delovni ljudje Jugoslavije bomo živeli in delali naprej z njegovimi idejami, hodili po njegovi poti bratstva in miru. Preprost človek je bil, razumel je vse ljudi. Posebno je imel rad otroke in mlade, kar nam ženam in materam veliko pomeni. Naši otroci čutijo njegovo izgubo kot mi. Vse dežele v svetu si želijo, da bi bilo pri njih prav toliko složnosti in prijateljstva kot pri nas v Jugoslaviji. Želijo si svobode, kakršno imamo mi. Hudo nas je prizadelo in izguba Tita je velika izguba za nas in za ves svet. Ni bogastva na tem svetu, ki bi bilo vredno toliko kot naš tovariš Tito in njegov odnos do človeka...«

JANEZ TAVČAR,
Orodjarna LTH Škofja Loka:
»V tem trenutku čutim tako kot vsak Jugoslovian. Slovenec. Novico sem sprejel na poti v avtomobilu. Odhitel sem domov, k televiziji, da jo vidim naprej. Opoldne smo vendar še slišali sporočilo, da je bolje, z večerom pa je prišla vest, ki smo jo pričakovali, pa vendar globoko v sebi želeli, da je ne bi bilo nikoli. Še danes je tako, ko se je začel nov delovni dan in ob brnenju strojev lovimo glas iz radia. Teško je povedati, kako to doživljam. Tito mi je pomenil več kot le državnik; njegov boj za mir, za bratstvo in enotnost naših narodov, človek svetovne razsežnosti, ki je imel vedno dobro besedo. Čas bo še bolj pokazal, kaj je pomenila.«

...gibne koeksistence. Leta 1953 je bil iz... za prvega predsednika republike in... za predsednika Ljudske fronte, ki se je... na kongresu preimenovala v Sociali... zvezo. 6. marca leta 1953 umre Stalin in... Hruščov, s katerim se je kasneje Tito... srečal. Obišče Veliko Britanijo, ... pa je zanj težak dan: slovo od... Borisa Kidriča!
Leta 1954 obsodi Tito na III. izrednem... Milovana Djilasa. Centralni komite... Titovo stališče in Djilasa partijsko...

POTNIK MIRU

...Tito Jugoslavija se je odprla svetu in... brez nje ni mogel več obstajati. V letih... 1955 in 1956 sruje Tito s sodelavci... gibanje in se srečuje z državni... celin. Obiskal je Turčijo, Grčijo, Etiopi... Indijo, Burmo, Egipt, Francijo in Sovjet... zvezo. S Hruščovim podpišeta leta 1955... deklaracijo.
7. julija leta 1956 sprejmejo Tito, Nehru... Brionsko deklaracijo, temeljno li... neuvrčenega gibanja. Bogate sadove... ta dokument. Titovo delo pri tem je... Ne more se oceniti in opisati.
1. marca leta 1957 se poslovi za večno od... prijatelja in soborca Moša Pijadeja... s Kardeljem stojita za zadnji straži... minevajo, a Tito gradi nas, našo domo... in z njo svet. Ni sile, da bi ga zaustavila... tam je, kjer je delo, kjer so ljudje... nove objekte in vzpodbuja delavce... opravi ter hkrati terja, da so komunisti... vrstah boja. Opozarja nas na bratstvo... narodov in narodnosti, na kri, ki... prelita in na vse težave, ki smo jih... Zato moramo biti samozavestni.
Moj vlak potuje po domovini, ladja... pa je s Titom na krovu nosilka miru... in poštenega mednarodnega sodelova... K nam pride indonezijski predsednik... Na sejah partijskih organov terja... odkrito razpravo o zgočih problemih... in predvsem delo pri odstranjanju... Veliko gradi na mladini. Aprila leta... bil v Ljubljani VII. kongres ZKJ in... imel referat o mednarodnih problemih... razvoju jugoslovanske socialistične gra... 21. maja tega leta se Tito poslovi od... voditelja Djura Salaja. Tito... v vseh republikah in pokrajinah... leta 1958 gre z ladjo Galeb na... pot proti Indoneziji, Burmi, Indiji... Etiopiji, Siriji in Grčiji. Vrnil se je... leta 1959. To leto je bilo leto repu... in pokrajinskih kongresov ZK. Na... vseh je bil Tito, razen tega pa se je... tudi drugih pomembnih srečanj... tovini.

NA SEDEŽU ZDRUŽENIH NARODOV

Tito je vedno zaupal Organizaciji združ... narodov in stalno poudarjal, da je tu... za reševanje problemov. 20. septembra... 1960 je pripotoval v New York, kjer je... govorniškega odra OZN skupaj z Nehrujem... Sukarnom in Nkrumahom terjal... ZDA in SZ obnoviti stike. Na ameriških... se je srečal s Hruščovim, Castrom in... z britanskim premierom Mac... in drugimi državniki, ki so bili na... To je bil zgodovinski nastop začet... neuvrčenega gibanja na sedežu sve... organizacije.
Svet je tako majhen in tako medsebojno... da se tisto, kar se dogaja na eni... krogle, odraža tudi na drugi strani. Je... Tito 1. januarja leta 1961. 28. februarja... leta je spet odšel na pot proti Afriki... obiskal je Gano, Togo, Liberijo, Gvinejo... Maroko, Tunizijo in Združeno arabsko... Med potjo je obsodil invazijo na... in med prvimi opozarjal, kako nevarno... takšno igrakanje z mirom za človeštvo.
1. septembra leta 1961 je Tito začel prvo... neuvrčenih držav v Beogradu. To... zgodovinsko dejanje Tita in Jugosla...

vije. Tito je ostajal Tito in svet ga je občudoval, kje najde človek toliko moči in energije. Leta 1962 odide med drugim v Moskvo in sprejme pri nas Brežnjeva, leto kasneje, ko je Skopje porušil strahovit potres, pa potuje naš predsednik v Mehiko, Čile, Bolivijo in Združene države Amerike. Srečal se je s predsednikom Johnom Kennedyjem, ki so ga le dober mesec kasneje ubili...

Titova dejavnost leta 1964 je bila usmerjena k pripravam na VIII. kongres ZKJ, obiskal pa je Finsko, Sovjetsko zvezo, Poljsko, Romunijo in Madžarsko. V Kairu pa je veliko prispeval k uspehu druge konference neuvrčenih držav. Spotoma je obiskal Ciper. Odmeval je Titov govor na 8. kongresu ZKJ, kjer je poudaril, da je naša moč v sposobnosti spoznati in priznati tudi pomanjkljivosti ter jih odstraniti.

MOČ JE V ENOTNOSTI PARTIJE

Svet je čakal na pobude in misli Tita. Prav tako tudi naša partija. Tito je bil vedno sposoben odkrito opozoriti na deformacije in najti pota izhoda. To je značilno za njegovo predvojno, medvojno in povojno partijsko delo. Tudi za majhen problem je iskal rešitev, zato ga cenimo in ga bomo vedno cenili. Prvega julija leta 1966 je bila na Brionih IV. seja CK ZKJ. Tovariško in ostro, kot je le Tito znal, je ocenil negativne pojave v partiji, varnostni službi in družbi nasploh, pa čeprav je šlo za tovariše, s katerimi je gradil in vodil boj ter revolucijo. Naša moč je v enotnosti partije. Ne smemo dovoliti, je dejal Tito, da bodo naši nasprotniki v napadu, mi pa v obrambi. Mora biti obratno! Važno je idejno delo v partiji, ki je revolucionarna in se še razvija. Partija je idejna in politična organizacija, ne pa upravljalška...
Po Titovi zaslugi je partija redno ocenjevala razmere v Jugoslaviji, pomagala graditi našo neuvrčeno zunanjo politiko, vzpodbujala razvoj socialistične demokracije in nikdar ni svojih modelov ponujala drugim, ni pa dopustila, da bi jih drugi vsiljevali nam. Zaradi tega svet ceni Tita in zaradi njega nas, Jugoslovane. Ponosni smo nato.

MOŽ NEOMAJNIH STALIŠČ

Nemogoče je do popolnosti opisati Titovo življenjsko pot. Tako veličastna je, tako bogata, tako vsestranska in vsebinsko polna, tako junaška. Kjerkoli je bil, nas je vzpodbujal in učil. Naučil nas je svobodno živeti in to seme je trosil, kjer je hodil. Listam knjigo zadnjih desetih let njegovega življenja. Prebiram poročila in misli ter neomajna stališča, ki jih je izrekal na vseh koncih sveta: v Sovjetski zvezi, Avstriji, Romuniji, na Češkoslovaškem, v Aziji, Ameriki, na Kitajskem in številnih drugih državah, kjer je bil. Enak je bil doma, ko je sprejemal državnike majhnih in velikih držav. Velikost in vojaška moč neke države za Tita ni bilo nikdar merilo pomembnosti. Zanj je bilo merilo delež prispevka k svetovnemu miru. Zato smo mi zaradi Tita veliki. Še posebno važnost je Tito namenjal dobremu sodelovanju s sosednjimi deželami, manj razvitimi in neuvrčenimi državami. Titovo ime je znano v najgostejših džunglah Afrike in Južne Amerike. Marca leta 1969 je bil 9. kongres ZKJ. Tito je bil ponovno izvoljen za predsednika. Potem je to leto govoril na obletnici lindske vstaje, sprjel sovjetskega zunanjega ministra Gromika, obhobil številne kraje države, se srečal s Ceausescujem in predsednikom Italije Saragatom in vodil vse pomembne seje organov partije. Obiskal je Alžirijo. Leta 1970 potuje v Azijo in Afriko, vodi delo Zveze komunistov in usmerja notranjo družbenopolitično aktivnost, posebno rad pa je v družbi z bojnimi tovariši. Gostil je generalnega sekretarja OZN U Tanta, vodil našo delegacijo na III. konferenci neuvrčenih v Lusaki, sprejel predsednika ZDA Nixona, obiskal Belgijo, Luxemburg, Zvezno republiko Nemčijo, Ni-zozemsko in Francijo.

POBUDNIK USTAVNIH SPREMENB

Leta 1971 je bil Tito skupaj s Kardeljem in drugimi sodelavci pobudnik za ustavne spremembe in za priprave na oblikovanje nove ustave. Obiskal je Italijo, govoril na nekaj pomembnih zborovanjih in največ prispeval k razreševanju problematike v ZK Hrvatske. 29. julija je bil ponovno izvoljen za predsednika republike, oblikovan pa je bil nov organ - predsedstvo SFRJ, organ kolektivnega dela. Obiskal je Iran, Indijo in ZDA, nato pa Kanado in Veliko Britanijo. Izjemen je bil njegov govor 1. in 2. decembra leta 1971 v Karadžordževu na seji predsedstva ZKJ, kjer je ožigosal negativne pojave v družbi in partiji. V Jugoslaviji je en delavski razred, ne razdeljen v nacionalne okvire. Ustavni amandmaji naj bodo novo orožje v rokah delavcev, je dejal med drugim Tito.
Leta 1972 smo praznovali Titov 80. rojstni dan. Ponovno je bil odlikovan z redom narodnega heroja. To leto je bil Tito med drugim v Sovjetski zvezi, na Poljskem, sprejel ugledne državnike pri nas. Še posebej pomembno je pismo Tita in izvršnega biroja komunistom. V njem še posebej opozarja na idejno in akcijsko enotnost ZK.

Prihajajo veliko bližja in v spominu sveža leta, ko vidimo Tita v Berlinu na srečanju komunističnih partij, na 4. konferenci neuvrčenih držav v Alžiru leta 1973, na obisku v Indiji, Bangladešu in Siriji leta 1974, še posebej ponosni pa smo bili 16. maja leta 1974, ko je zvezna skupščina izvolila Tita za predsednika republike brez omejitve mandata. To leto je bil tudi X. kongres ZKJ. Tito je govoril kongresu o razmerjih v sodobnem svetu, položaju doma, znanosti, kulturi, delu z mladimi, ustavnih spremembah in vplivu ljudi na odločanje ter delu ZK in komunistov. Ponovno je opozoril na vrlino, ki jih mora imeti komunist. Za Tita ni bilo počitka. Njegovo vodilo je bilo delo in tudi s tem je razoroževal nasprotnike, nas pa vzpodbujal in nam bil vzgled.

Leta 1975 vodi našo delegacijo na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju, se sreča pri nas z ameriškim predsednikom Fordom, indijskim predsednikom, portugalskim predsednikom, voditeljem Kambodže Sihanukom itd. K nam je prišel avstrijski kancler Kreisky, izjemen pa je bil Titov prispevek k razreševanju mejnih vprašanj med Italijo in Jugoslavijo.

(Nadaljevanje na 9. strani)

DANE GOLOB,
avtomehanik, Alpetour Labore:
»Naš največji državnik je bil, človek, ki se je boril za bratstvo in enotnost med narodi, ki je uvedel delavsko samoupravljanje. Postal je legenda v naši zgodovini in zgodovini evropskih narodov ter vseh neuvrčenih. Izguba je neizmerna. Imel sem to srečo, da sem ga videl od blizu, se pogovarjal z njim, ko mu je kranjska godba na pihala zaigrala pred leti na Brdu. Spominjam se, kako nam je govoril o svojih zapažanjih, kako je Kranj industrijsko zrastel iz malega tekstilnega mesteca, kako se je zanimal za rast kulture in prosvete v občini, za udejstvovanje mladih. Z njim smo izgubili ogromno, vendar upam, da bo naše življenje šlo naprej tako, kot nam je on začrtal pot.«

STOJAN MITROVIĆ,
Gradis Jesenice:
»Dober človek je bil. Pojem miru je bil, a ne samo za nas, za vso Evropo, za ves svet. Vem, da smo toliko močni, da bomo šli po njegovi poti. Koliko je pomenil našemu delavcu, našemu kmetu! Vedno je govoril: tovarne delavcem, zemljo kmetom. In vsakemu človeku so bile odprte vse poti. Vedno je naročal mladim, da naj bodo dobri, naj bodo delavni in mladi so mu sledili: koliko cest, koliko prog je bilo zgrajenih z udarniškim delom. Bil je človek, ki je kjerkoli je le mogel, pomagal človeku. Kako prizadet je bil ob nesrečah, ki so nas prizadele, ob potresu v Skopju, v Banjaluki, v Črni gori... Pogrešali ga bomo.«

FRANC DOLHAR,
gumar iz Save Kranj:
»Tito je bil zame tvorec miru, neuvrčenosti, sin revolucije, ki ga ne bomo nikoli pozabili. Izgubili smo človeka, ki ga ne bo moč nadomestiti, vendar upam, da bomo vsi skupaj toliko složni, da bomo nadaljevali tisto, kar je on začel. Tito je bil velik humanist, človek, ki je vse svoje življenje posvetil le delavcu, kmetu in vsem ostalim. Predvsem pa bo v svetovni zgodovini zapisan kot največji borec za mir. Pretrseni smo in čeprav smo ob tej njegovi hudi boleznini morali pričakovati najhujše, zdaj, ko se je to zgodilo, še ne moremo prav dojeti, da ga ni več med nami.«

Tito ni le državljani Jugoslavije, ampak tudi državljani sveta. Na njegovi poti po vseh celinah, po vsem svetu, ga je vedno spremljala želja in volja po miru, po neuvrščeni, po svobodi v vseh državah in med ljudmi vsega sveta. Njegovo človekoljubno poslanstvo ceni ves svet – svoboden in tisti, ki se še v krvi in solzah bori za pravico, za enakost, za mir...

TITO v srcih

Predsednik Tito je velikokrat in rad obiskal Gorenjsko in se z delovnimi ljudmi in občani pogovarjal o njihovem delu in življenju – Odprti, iskreni in spodbudni pogovori

Predsednik republike Josip Broz Tito je v zadnjih petintridesetih letih velikokrat in rad obiskal gorenjske kraje in ljudi.

Kamorkoli in kadarkoli je že prihajal, povsod so ga nestrno pričakovali in pristrčno sprejeli; tako mladi in najmlajši, tako delavci po tovarnah, ustanovah, tako vsi delovni ljudje in občani Gorenjske.

Za Gorenjsko je bil Titov obisk najlepši in največji praznik; za Gorenjsko je bila njegova beseda nadaljnja spodbuda in nadaljnja moč, nadaljnji delovni zanos in ponos. Delovni ljudje in občani Gorenjske so znali ceniti in spoštovati njegov prispevek k izgradnji socializma, humanizma, socialističnih odnosov, njegov neprecenljivi delež in je zato bila vsaka njegova nova misel, vsaka njegova nova beseda še toliko bolj dragocena...

Koliko zanosa je bilo v srcih jeseških kovinarjev, ko se je prvo leto po vojni mudil v jeseški železarni; kako zelo so ga bili veseli kroparski kovači, ki so mu odkritosrčno obljubili, da bo njihovo podjetje kovačnica novih, zavednih delavcev! Tako je bilo v Iskri, tako je bilo v Savi, tako je bilo po vseh delovnih organizacijah Gorenjske, ki jih je obiskal in jim želel obilo novih delovnih zmag in uspehov.

Kako srečni in nepozabni so spomini tistih, ki so se z njim srečali v njegovih redkih prostih urah od-

dih. V rahli zadregi so se rokovali z njim, z velikim voditeljem, velikim revolucionarjem in velikim državljanom, da bi že v naslednjih nekaj hipih sam Tito, s svojo neposrednostjo, iskrenostjo in dostopnostjo, pregnal treme in popeljal pogovore v sproščeni tok. Vedno ga je zanimalo življenje ljudi, vedno je prisluhnil njihovim vsakdanjim problemom in težavam, vedno se je zanoj odprto zavzel. Zato ti spomini živijo in bodo vedno živeli v srcih Gorenjcev, ki so ga srečali in se z njim pogovarjali.

Njegov odkrit nasmeh pa je postal vsem veljal naši mladini, našim mlajšim, našim šolarjem. »Priljubite učite«, so bile vedno njegove prve zadnje besede mladini, ki jo je tako zelo ljubil...

Gorenjska svojega Tita nikdar ne bo pozabila. Ostal ji je v srcih najljubši in največji človek v svoji zgodovini in tako, kot je bil in ostal Tito ljubljani in nepozabni občan slehernega jugoslovanskega mesta in kraja, tako je bil in ostal tudi naš, gorenjski. V srcih starejših in mlajših Gorenjcev se ob trpi in skeleči bolečini ob izgubi dragotnega Tita čvrsto hrani in ohranja zavest, da mora biti vsako naše vsakdanje dejanje po njegovi misli in na njegovi poti.

Vsi Gorenjci v srcih, v spominu nanj in zanj, tako čutimo, tako hočemo...

Tito je rad prihajal ob 1. maju na delavski Jošt nad Kranjem, kjer ga je pozdravila navdušena množica kranjskih delovnih ljudi in občanov. Spregovoril je iskreno in pošteno, po okoliških gozdovih je odmevala njegova klena, jasna in nedvoumna beseda o nadaljnji izgradnji socialistične domovine, o nujnosti nadaljnjih prizadevanjih za boljši delovni dan nas vseh. Ljudje so ga radi in vedno znova poslušali, prvi maj je bil ob prisotnosti Tita še lepši, še bolj cvetoč. Njegova misel, njegova ideja je bila trdna obveznost, vtakala se je v vse misli in v vsa dejanja kranjskega delavskega razreda...

Gorenjska srečanja

Gorenjcevi

Predsednik republike Tito se je mudil v Savi, v Iskri in v drugih gorenjskih delovnih organizacijah. Povsod se je pogovarjal z delavci, spoznaval utrip vsakdanjega delovnega dne v naših delovnih organizacijah, spoznal težave in probleme, svetoval... Nenehno pa spodbujal k nadaljnji krepitvi samoupravljanja, delegatskega sistema, k uveljavljanju vloge delavca, k uveljavljanju zakona o združenem delu. Prva in edina skrb mu je bila delovni človek, njegovo počutje, njegovo delo. Tako, kot je dejal delavcem po tovarnah, tako je dejal tudi vaščanom v Dražgošah, ki so ga nadvse pristrčno sprejeli. Dovzeten za njihove vsakdanje probleme, težave in skrbi, dovzeten za sproščeno besedo in pogovor, pristrčno vesel simboličnih daril...

...naše narodne obrambe, družbene samozaščite, svobode naših narodov in narodnosti je stalna zahteva, ki jo vestno izpolnjuje naša armada. Tito je bil med pripadniki naše armade, med starešinami večkrat, tudi na Gorenjskem, v... Vedno se je živo zanimal za njihovo življenje, za... delo.

Delavec jeseniške železarne Jože Kliček je skupaj z Darinko Klinar leta 1974 pozdravil predsednika Tita na Jesenicah. Tito je tako pred šestimi leti gostoval na Jesenicah in v Mojstrani, prvič pa se je z jeseniškimi kovinarji srečal prva leta po vojni. Tita so v skupščinski dvorani pozdravili predstavniki jeseniške družbenopolitične skupnosti, v Mojstrani pa številni občani, predvsem pa Mojstrančani. Bil je vesel in zadovoljen, sproščen, še bolj pa so bili veseli Tita prav Jeseničani...

Srečanja
s Titom

Precej je Gorenjcev, ki so se srečali s Titom in imajo nanj najlepše spomine.

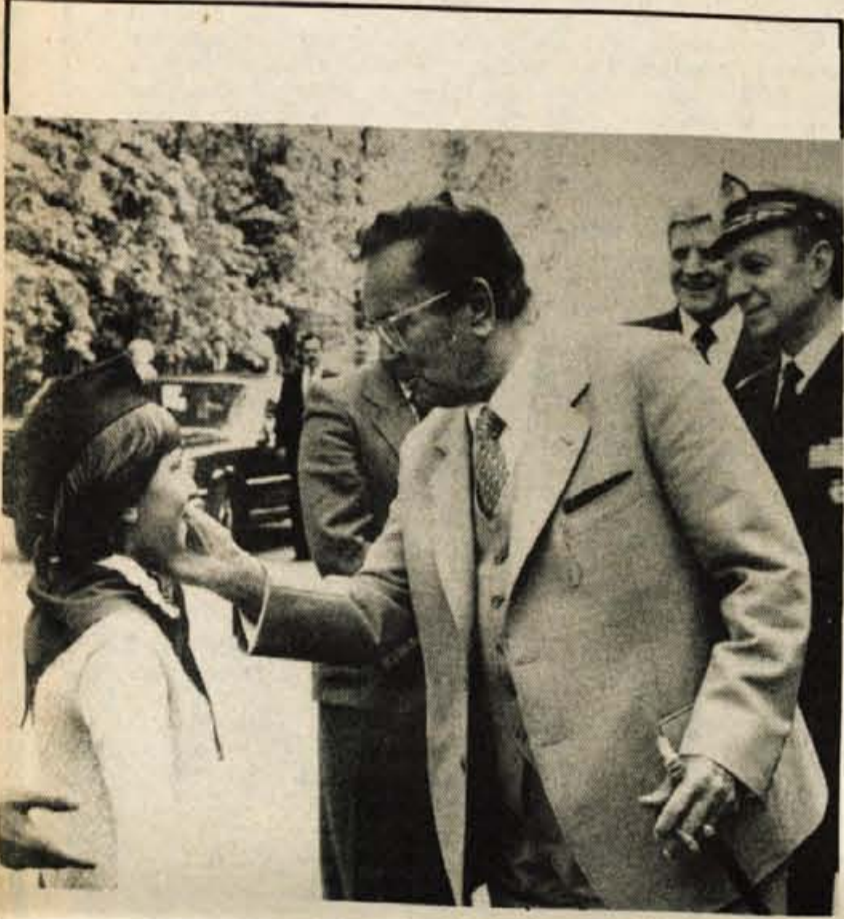
Tako se ga spominjajo tržiški lovci, saj je Tito rad prihajal mednje. Svoj »štant« je imel na skali pod begunjskim plazom nad Podljubeljem.

A Tito ni bil tako strasten lovec, da bi na vsak način hotel upleniti divjad. Če živali ni in ni hotelo biti pred muho, je zamahnil z roko in slovensko dejal: »Vsi so prihajali, le njega ni bilo...« In skupaj so z lovci odšli nazaj ter pod večer prijetno kramljali...

Tito je na Brdu pri Kranju večkrat sprejel mlade Kranjčane, delavce in delegate kranjskih delovnih organizacij, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij Gorenjske ter tuje goste in državnike. V spominih so potekali njegovi pogovori in srečanja s starimi bojnimi tovariši, z Edvardom Kardeljem, Miha Marinkom, Francem Leskoškom-Lukom in drugimi uglednimi revolucionarji naše revolucije in naše partije.

Mladi z Gorenjske so Titov rojstni dan počastili tudi z lokalnimi štafetnimi palicami. Med njimi že dolga leta potuje triglavska štafeta, planinska štafeta z vrh Triglavu, ki jo poneso mladi športniki in planinci. Prvo planinsko štafeto je leta 1951 predal Titu naš znani alpinist, pokojni Joža Čop, in Titu voščil v imenu vseh jugoslovanskih planincev. Tedaj je Joža Čop po svoje, planinsko korenito voščil maršalu, Tito pa ga je potrepal po rami, rekoč: »Dobri in pošteni so ti naši planinci!«

Tito – ljubitelj narave, ljubitelj gorenjskih planin, navdušen lovec, ribič, tudi navdušen fotograf. V redkih urah oddiha je bil najraje v naravi, v planinskem svetu, na gorskem zraku, v svetu miru in tišine. Neločljiv od fotografske kamere, tudi med ljudmi, da bi lepote ponesel s seboj, za svoj spomin...

Vsi Gorenjci smo Tita lani pozdravili ob 1. maju v Bohinjski Bistrici, ob obletnici jubilejev naše partije. Na slavnostni seji, ki so se je udeležili naši najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja in Zveze komunistov je sodeloval tudi Tito, ki je pred vojno ilegalno bival v Bohinju in se skupaj s sotovariši pripravil na vstajo narodov in narodnosti, na uveljavljanje komunistične partije in njenega poslanstva.

Tito Kroparjem

Tovariš Josip Broz-Tito je leta 1970 obiskal Kropo in se mudil tudi v Škofji Loki. Ko je bil med kovači v Kropi, jim je dejal precej spodbudnih besed, Kroparji pa so se toliko let kasneje še vedno spominjali, kaj je dejal leta 1948, 6. avgusta, ko je obiskal Kropo:

»Tovariši in tovarišice, delavci in delavke, mladinci in mladinke!

Menim, da mora biti vaše podjetje kovačnica novih kadrov in sposobnih voditeljev v podjetjih in tovarnah. Vaše delo je zelo pomembno in mora prispevati k uresničevanju velikih nalog, ki ustvarjajo srečnejši socializem. Zato vam želim veliko uspehov pri delu.

Želim vam, da se vaše podjetje razširi, da bo v njem prostora še za več mladih ljudi. Prepričan sem, da boste tudi vi mladim, novim delavcem pomagali pri gradnji nove socialistične Jugoslavije...

Kadarkoli je že prispel Tito na Gorenjsko, povsod so bili najbolj nestrpni prav mladi, šolarji, dijaki in študentje. Svojega velikega vzornika so pričakali s šopki dobrodošlice in s trdnimi zaobljubami, da se bodo dobro in pridno učili ter nadaljevali njegovo poslanstvo. Tito jih je imel vedno izredno rad, povabil jih je k sebi in nadvse srečen stopil z njimi pred fotografske kamere. Tako je bilo med mladimi v Ratečah, v času planinskih skokov, ko so se z njim slikali v narodnih nošah, tako je bilo na sprejemih na letališčih, tako je bilo tudi med mladimi na osnovni šoli Predoslje, ki nosi njegovo ime...

(Nastavljeno s 5. strani)

TI GA JE PREBOVAL

Leta 1976. Ze marca je bil pri Titu Castro. Je bil »slačen« Titovih idej in dejanj. Želja je bila ga je gnala v Mehiko, v Panamo, v Moskvo, na Portugalsko, na Švedsko. Avgusta pa je odšel na V. konferenco vojsk v Colombo. Kljub starosti in pribojnim boleznim je Tito premagoval težave in dosegel, kako moramo delati, da bomo v Jugoslaviji dosegli še več, čeprav se nam že sedaj zaradi napredka. 25. novembra leta

1976 je Tito podpisal ukaz o združenem delu. Tito je bil gostitelj sovjetskega voditelja, francoskega predsednika, romunskega voditelja, sirskega predsednika, voditelja Palestinske organizacije itd. Konec leta so predsednika in maršala promovirali v prvega častnega doktorja vojaških ved.

TRETIJI HEROJ

Tito dela brez počitka. Leta 1977 obišče nekatere republike in med drugim tudi Slovenijo, ki proslavlja 40. obletnico ustanovitve partije. To leto je gost kranjskih vojakov,

vodi pa številne seje predsedstva ZKJ in SFRJ. 24. maja so mu v Beogradu podelili tretji red narodnega heroja. Zahvalo je sklenil z besedami:

»Jaz se bom osebno, kolikor bom mogel, prizadeval, da to zaupanje upravičim tudi v bodoče!«

Doma je sprejemal ugledne državnike, potoval v Sovjetsko zvezo, Korejo, na Kitajsko. To je bila pot brez primerjave v zgodovini sveta, ki jo je lahko opravil le Tito, heroj, kateremu so odprta vsa vrata sveta. Potem je odšel še v Francijo, na Portugalsko in v Alžirijo ter Romunijo.

Naslednje leto oblikuje delo kongresa ZKJ, obišče Združene države Amerike, vzpodbuja k miru in sodelovanju, vse sile pa skupaj

s sodelavci usmeri na Havano, na srečanje neuvršenih, ki jim je kazal pot od leta 1956 dalje. Havana je bila zmaga Titovih in naših načel, načel večine človeštva sveta, načel miru in enakopravnega sodelovanja. Kamorkoli je v svojem življenju šel, se je vračal kot zmagovalec. Saj takšen človek poraza poznati ne more!

Tudi, ko se za večno poslovi, ostane! Ostaja in mora ostati med nami, v svetu, v srcu ljudi.

Tito, izpisan z največjimi črkami: Še naprej živis z nami, zato smo ponosni. Tvoje življenje je naše, zato boš večno živel...

DR. LEOPOLD ZORNIK, dispanzer za borce NOV Jesenice:

»V našo zgodovino je že zapisan z velikimi črkami, v svetu mu bo pa šele zdaj dana tista teža, ki jo je on, borec za mir, humanost, oče neuvršenosti, graditelj novega sveta, zaslužil. Njegovo delo, njegove ideje bodo znanstveno obdelane, prav tako kot dela in misli Lenina, Marxa in Engelsa. Tovariš Tito je v tej vrsti graditeljev socializma v svetu. Ljudje, borci sprašujejo, če bomo delali v naši ambulanti te dni. Seveda bomo. Delo mora teči. Zaustavljati delo bi ne imelo nobenega smisla. Vse, kar smo z njegovim delom pridobili, moramo negovati naprej. Pravzaprav je »negovati« preblaga beseda. Ne le negovati, pospešeno moramo zakoračiti po njegovi poti naprej...«

ALOJZ JEHART, starešina v enoti Momčila Marjanca:

»V tem trenutku se, tako jaz kot moji tovariši, težko zavedamo krute resničnosti, ne moremo dojeti vse veličine izgube, ki je nastala s smrtjo tovariša Tita. Prav gotovo je neprecenljiva za vse nas, spoznali pa jo bodo tudi rodovi za nami.«

Z maršalom Titom sem se srečal dvakrat; prvič 1968. leta na sprejemu ob dnevu mladosti v Beogradu in drugič pred tremi leti v Kumrovcu, kjer je predaval slušateljem politične šole. Spoznal sem ga kot dobrega starešino in preprostega človeka, ki je znal s slehernim najti prijateljski stik. Dojel sem, da je moč tudi največje ideje vsakomur predstaviti na najbolj preprost način.

Njegov način dela in njegova energija mora biti naše vodilo pri uresničevanju vseh nalog. Njegove zamisli o delu in življenju moramo čimbolj enotno in dosledno uresničevati na vseh področjih.«

ALOJZ AVGUŠTIN, martinar v Železarni Jesenice, TOZD Jeklarna:

»Toliko je meni in nam vsem pomenil tovariš Tito, da nam nikoli več nihče ne bo. Človek ne more dojeti, da je to res, čeprav smo zadnje mesece živeli v nekaki psihični napetosti, da bo prišel ta težki trenutek. Svetlo v vsem tem je dejstvo, da nam je pokazal pot, in držali se je bomo, kot se je mora držati vsak član socialistične družbe. Železarna je lep dokaz našega samoupravljanja: mimo neposrednega proizvajalca ne gre nič. Tako je učil Tito. Upam, da se bomo tega držali in omogočili nam in našim potomcem lepšo prihodnost. Ni bil samo naš državljan, bil je državljan vsega sveta. Neuvršeni svet je z njim izgubil vplivnega državnika. Kaj je pomenil v svetu, se vidi iz poročil tujih agencij. V vseh krizah so se državniki opirali nanj in iskali njegovega nasveta. Veliko je pripomogel, da se je v svetu vsaj v tolikšni meri obdržal mir. Vem pa, da bomo prebrodili vse krize, ker naše družba je za to sposobna.«

MILAN ŽUNKO, pripadnik enote Marka Tovirca, doma iz Maribora:

»Novico o Titovi smrti sem zvedel med opravljanjem vojaške dolžnosti. Prve utise o tej tragični izgubi je nemogoče strniti, težko je opisati vse občutke bolečine. Čeprav smo pripadniki armade že mesece spremljali vesti o težki bolezni našega vrhovnega poveljnika, z njim bojevali njegovo poslednjo bitko in bili na nek način pripravljeni na najtežje trenutke, nas je vest zelo pretresla in potrla. Mislim, da so v tistem času obdajali mene, pa vse vojake in starešine v vojašnicah širom po domovini, enako tegobni občutki.«

Zavedamo se, kaj smo s tovarišem Titom izgubili in kaj njegovo dolgotrajno požrtvovalno delo pomeni za nas in za prijateljska ljudstva v svetu. Vsi mladi, posebno pa komunisti, si bomo odslej še bolj prizadevali nadaljevati Titovo pot in v praksi uresničevati njegove zamisli.«

FRANC GORŠE, upokojenec Železarne, doma z Lipce pri Blejski Dobravi:

»Tito mi je pomenil vse. Spomladi 1943 sem prvič slišal zanj. Ropretova z Jesenic, članica Rdečega konzuma, mi je povedala, da je naš voditelj. V inženirskem bataljonu XXXI. divizije smo se borci globlje seznanili z njegovimi idejami... Da bi se le vse to, za kar se je on boril, obdržalo. Videl sem ga pa prvič za 1. maja 1946, ko smo ponesli v Beograd zastavo s Primorske, z Brkinov... Ko so pokopavali Churchilla, se spominjam, je komentator govoril, da še nobena ladja na svetu ni nosila tako dragocenega tovora, kot ta, ki zdaj pelje po Temzi... In nobeden vlak na svetu še ni peljal tako dragocenega človeka, kot ta, ki je danes zapeljal iz Ljubljane proti Beogradu... Jugoslavija je bila včasih le pikica na zemljevidu... Kapitalisti so le zbirali zlato, ga spravljali na varno v svetovne banke, danes pa ima delavec vso besedo. Ne kmet, ne delavec še ni tako dobro živel kot danes. Zavedati se pa moramo, da bomo le s trdim delom mogli obdržati to, kar smo si skupaj s Titom priborili.«

METKA ZEVIK, učenka 8. razreda osnovne šole Cvetka Golarja iz Škofje Loke

»Vsakega razumnega človeka, vsakega Jugoslavana, našo domovino je morala globoko pretresti kruta vest, da Tita ni več med nami. Izgubili smo ne samo mi, ves svet je izgubil človeka, ki ga ne bo več. Tito je moj ideal, ki bo večno živel, vsaj zame ne bo nikoli umrl. Upam, da bomo vsi hodili po njegovi poti, da bo tako kot doslej, da se ne bo nič spremenilo.«

Tržič se je odel v žalost

Tržič — Podobno kot po vsej domovini je vest o smrti predsednika Tita pretresljivo odjeknila tudi med prebivalci tržiške občine. Nemogoče je opisati njihovo žalost, solze, ki so se brez sramu vlijele po licih. V hipu je izginila vsa praznična vzporednost in Tržič se je odel v črno.

Lahko s čim pomagamo, so številni občani že kmalu po žalostni novici spraševali na komite občinske konference ZKS v Tržiču. Ta se je sestel že v večernih urah, tako kot izvršilni organi drugih občinskih družbenopolitičnih organizacij ter izvršni svet skupščine občine.

V ponedeljek zjutraj so bile v večini organizacij združenega dela žalne seje zborov delavcev. Stroji so se ustavili, da bi nemo počastili spomin na največjega državljanca Jugoslavije in sveta. Žalne seje so bile tudi v drugih delovnih skupnostih in v krajevnih skupnostih.

Globoko prizadetost ob izgubi draga predsednika so izrazili tudi v šolah in vrtcih. Učenci pripravljajo posebne izdaje šolskih glasil, v križah so odprli razstavo o Titu, o svojem velikem vzorniku pišejo spise, pesmi.

Osrednja žalna slovesnost je bila ob petih popoldne v Cankarjevem domu. Na njej so se zbrali delegati zborov skupščine občine Tržič, predstavniki samoupravnih interesnih skupnosti, organizacij združenega dela, izvršilnih organov občinskih družbenopolitičnih organizacij in drugi občani. S seje so poslali so žalno brzojavko predsedstvu socialistične federativne republike Jugoslavije, centralnemu komiteju ZKJ in ZKS in svojcem tovariša Tita.

V paviljonu NOB je žalna knjiga, v katero se lahko vpišejo vsi, ki želijo na ta način izpovedati čustva do predsednika, ki je bil pogost gost v tržiški občini in ki v srcih delovnih ljudi in občanov ne bo nikoli umrl.

Škofja Loka: vzravnana žalost

Delovni dan, vendar vse drugačen. Še nikoli ni bil tako žalosten. Ko smo v zgodnjih dopoldanskih urah obiskali nekatere delovne organizacije in šole v škofjeloški občini, nas je povsod sprejela vzravnana žalost. Obrazi so nam brez besed povedali, da v tem trenutku čutimo vsi enako. Mislili so hite v Ljubljano, na zadnje srečanje z dragim tovarišem Titom. Vsi bi bili radi tam, mu povedali, da bomo hodili po njegovi in naši poti.

Sredi dopoldneva so stroji obstali za nekaj minut. Žalni zbori po obratih. Z delom ti bomo povedali, dragi tovariš Tita, kako neizmerna je naša žalost. Šolarje smo našli pred televizijskim ekranom. Nemo so se poslavljala mlada srca.

Na osrednji žalni seji so se ob 16. uri zbrali zbori občinske skupščine in vodstva družbenopolitičnih organizacij.

Do poznega večera so se vrstili žalni zbori po krajevnih skupnostih.

NOVNA SOLA JOSIP BROZ - TITO
1860 - PREDOSLJE - 1973

Tudi srca najmlajših so zakrvavela ob smrti velikega vzornika. Solze so polzele po obrazih, ko so prek televizorjev spremljali potovanje krste z dragim predsednikom iz Ljubljane in besede učiteljev, ki so jim pripovedovali o njegovem življenju in delu, v katerega je daroval sebe — za nas. Tako kot v vseh gorenjskih šolah je utihnil običajni živčar tudi v osnovni šoli v Predoslju. ki nosi Titovo ime. — Foto: F. Perdan

Kranjčani z bolečino, a dostojanstveno ob slovesu

Zjutraj so bile v združenem delu kratke žalne seje, popoldne so bile v krajevnih skupnostih, pousod pa se z žalostjo, nemo in s solzami, a vendar vzravnano, kot je bil vzravnano vedno tovariš Tito, poslavljajo od svojega voditelja

KRANJ — Čeprav so Kranjčani, tako kot vsi ostali, globoko v srcu vendarle vedeli, da predsednik Tito v Ljubljani bije svojo zadnjo bitko, so vendarle z osuplostjo sprejeli žalostno nedeljsko vest o njegovi smrti. Gostinski lokali, kjer so nekateri preživljali zgodnji nedeljski večer, so se izpraznili, ljudje so odšli domov, da bi z bolečino v srcih spremljali televizijske oddaje in radijski program. V nekaterih krajevnih skupnostih tako kot na primer v Britofu, so se že dve uri po žalostnem sporočilu zbrali na žalni seji. Sicer pa so bile žalne seje v krajevnih skupnostih kranjske občine večinom v ponedeljek popoldne ob 15. uri.

V ponedeljkovem jutru, ko so po prazničnih prvomajskih dneh znova zaropotali predilni stroji v kranjskih tekstilnih tovarnah, ko so urni prsti delavk na tekočih trakovih Iskre spretno kot vsak dan sestavljali aparature, ko se je iz kalupov v tovarni Sava znova pokadila vroča guma, je bil pogled vsakega posameznika žalosten, tako kot pogled kmeta, ki se je oziral čez razmočena kranjska polja. Za kratek hip so povsod ustavili stroje, negibno obstali in se nemo poklonili največjemu sinu naše revolucije. Stroji so ob 7. uri zjutraj za nekaj hipov obstali v Savi, prav tako v Iskri in drugje. Popoldanske in nočne izmene pa so imele žalno svečanost ob začetku dela.

Tudi v osnovnih in srednjih šolah kranjske občine so učenci in dijaki dopoldne začeli pouk s počastitvijo

spomina umrlega predsednika Tita, njihovega največjega prijatelja in vzornika. Ravnatelji so spregovorili mladim o liku borca in revolucionarja, nato pa so učenci spremljali na TV slovo Ljubljane in Slovenije od posmrtnih ostankov predsednika. Na podoben način so začeli pouk tudi v popoldanskih izmenah, pedagogi pa so učne ure skupaj z učenci začeli z besedami o Titu.

Povsod v kranjski občini so se sestali komiteji za SLO in DSZ, narodna zaščita pa dela po navodilih. Ob 8. uri zjutraj so v avli skupščine občine odprli žalno knjigo, kamor so se že dopoldne začele vpisovati delegacije in organizacije združenega dela, delegacije iz šol in občani in delovni ljudje Kranja. Žalna knjiga bo odprta vse dni žalovanja v avli skupščine občine, občani pa se lahko vpišejo od 8. do 17. ure. Žalne knjige so odprli tudi v večini organizacij združenega dela v Kranju.

V ponedeljek zjutraj se je med drugim sestel na svoji tretji seji tudi komitej za LO in DSZ pri medobčinskem svetu ZKS za Gorenjsko, na kateri so razpravljali o vseh ukrepih za normalno odvijanje dela in življenja v združenem delu in družbenopolitičnih skupnostih. Skupna ocena se je, da je Gorenjska z bolečino v srcu, toda na dostojanstven način sprejela smrt predsednika Tita.

Popoldne ob 13. uri pa so se na žalni seji sestali tudi vsi trije zbori kranjske občinske skupščine.

Jeseničani zvesti Titu

Železarsko mesto je obnemelo ob vesti o smrti predsednika republike Josipa Broza Tita — Povsod žalne svečanosti

Jesenice — Delovni ljudje in občani jeseniške občine so potrdili sprejeli novico o Titovi smrti. Železarsko mesto je bilo videti kot izumrlo, ceste in ulice so se spraznile. Niti luči, ki so se ta nedeljski večer prižigale v stanovanjih, niso mogle razsvetliti v črno zavitega okolja. Prebivalci so se zbrali doma in nemo spremljali poročila. Le težko so sprejemali tragično stvarnost, v vseh je rasla neizmerna bolečina.

Nekateri občani so žalostno novico zvedeli na delovnih mestih. Ponekod so se sestali na komemorativnih zborih že v nedeljo zvečer. Tako je bilo v temeljni organizaciji jeseniške železarne Bluming-štekel, na postaji obmejne milice na Jesenicah in drugod.

Žalne svečanosti se od včerajšnjega jutra nadaljujejo v mnogih organizacijah združenega dela in po vseh krajevnih skupnostih. Na osrednji občinski žalni slovesnosti so se zbrali včeraj popoldan v jeseniškem gledališču, kjer je sekretar komiteja občinske konference ZKS na Jesenicah Franc Kobentar govoril o liku predsednika Tita. Nekaj poezije so počastili spomin na Tita jeseniški železarji. Tita se spominjajo tudi mladi v vrstvenih in vzgojno izobraževalnih ustanovah.

Od včeraj dopoldan, ko so v sejni dvorani jeseniške občinske skupščine odprli žalno knjigo, vanjo izražajo svojo bolečino številni občani. Podpisi v njej bodo ostali dokaz predanosti njegovemu liku in odločnosti nadaljevati njegovo pot.

Radovljica žaluje

Po vseh krajevnih skupnostih radovljiške občine, po vseh delovnih organizacijah, šolah in ustanovah so se poklonili spominu ljubljene Tita

Radovljica — Včeraj popoldne so se zbrali v avli osnovne šole A. T. Linhartova predstavniki delovnih ljudi in občanov občine na žalni seji in se poklonili spominu tovariša Tita. Zbrali so se delegati vseh treh

zborov skupščine občine, izvršilnih organov družbenopolitičnih organizacij, izvršnega sveta, predstavniki milice, teritorialne obrambe, JLA, izvršilnih organov samoupravnih interesnih skupnosti, predvojni komunisti in prvoborci.

Ze v zgodnjih včerajšnjih urah so v prostorih občinske skupščine odprli žalno knjigo, po delovnih organizacijah pa so počastili Titov spomin vsi delovni ljudje. Tako v Zdravstvenem domu Bledu, v LIP Bohinjska Bistrica, v Verigi Lesce, kjer so se zbrali tudi po temeljnih organizacijah združenega dela, v VIZ Radovljica, v Žito Gorenjka, v Elanu Begunje, v Vezeninah, v Psihiatrični bolnici Begunje, v Alpe-touru Bohinj, v Murki Lesce, v Zdravstvenem domu Radovljica, v HTP Bled ter v krajevnih skupnostih. V Plamenu se bodo poklonili skupaj s krajevno skupnostjo Kropa v sredo, prav tako tudi v krajevni skupnosti Bled. Danes bodo žalne seje še v vseh ostalih krajevnih skupnostih občine, med drugim tudi v domu Joža Azmana v Bohinjski Bistrici, kjer je že odprta razstava o delu in življenju tovariša Tita.

Radovljiška mladina je obmolknila v vseh razredih v nemi žalosti in tišini ob uri o tovarišu Titu, mladi pa so nadvse skrbno začeli pripravljati knjižne razstave o Titu po šolskih avlah. Vsi predsedniki pionirskih in mladinskih odredov iz osnovnih šol in predsedniki mladinskih organizacij po srednjih šolah pa so se vpisali v žalno knjigo.

Knjige žalosti in trdnih obljub — »Tvoje ideje in dela bodo vedno živela v nas.« Vztrajali bomo na tvoji poti — to je le delček zapisa iz žalnih knjig, ki so jih v ponedeljek zjutraj odprli v vseh skupščinah občin in kamor občani z bolečino v srcu, toda z vero vase in obljubo Titu zapisujejo to, kar v teh hudih trenutkih doživljajo. Knjige žalosti so odprli tudi v večini večjih delovnih organizacij in nekaterih krajevnih skupnostih: v vseh knjigah žalosti pa so zapisane prisege, da bomo vztrajali na Titovi poti. Foto: F. Perdan

Žalne seje po vseh občinah — Včeraj so v vseh krajevnih skupnostih, v organizacijah združenega dela, šolah in ustanovah bile žalne seje, na katerih so delovni ljudje in občani počastili spomin umrlega predsednika. V popoldanskem času pa so se v vseh gorenjskih občinah zvrstile žalne seje vseh zborov skupščin občin in predsedstev družbenopolitičnih organizacij. Na sliki: na skupni žalni seji kranjske občine je delegatom in predstavnikom družbenopolitičnega življenja občine spregovoril o liku borca in revolucionarja, misleca in ustvarjalca, predsednika Tita, sekretar komiteja občinske konference ZK Kranj Jože Kavčič. — Foto: F. Perdan

CENTRALNEMU KOMITEJU ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE CENTRALNEMU KOMITEJU ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Komunisti, delovni ljudje in občani Gorenjske smo globoko presunjeni sprejeli sporočilo, da se je iztekla življenjska pot našega ljubljene predsednika Tita. Neizmerno boleče je bilo to soočenje.

Zavedamo se, da izgubljam misleca, ki je razvil in gojil idejo svobodnega delovnega človeka, ki mu družbena in osebna sreča pomenita osnovno zadovoljstvo in hkrati najširšo družbeno bit. Bil je vzgled — včeraj, danes in bo tudi jutri — borbenosti, humanosti in tovarištva.

Neutruden borec bratstva in enotnosti ter enakopravnosti naših narodov in narodnosti, v neodvisni samostojni samoupravni socialistični skupnosti Jugoslavije — to je naš Tita. Ni le heroj, ostaja naša legenda in veliki mislec v svetu.

V obdobjih zgodovine je tovariš Tita v spomin in opomin stvaritelj želje o svobodnem, samostojnem ustvarjanju in odločanju.

Z njim smo bili in še naprej ostajamo močni. Njegova pot, ki jo je začrtal v borbi za svobodo, je naša pot.

Njegova ideja in prizadevanja za boljši položaj vseh delovnih ljudi, za prijateljstvo — bratstvo in enotnost med narodi in narodnostmi Jugoslavije, ostaja naša zavest in stvarnost.

Solidarni bomo močni in zavzeti za mir v svetu!

Komunisti Gorenjske, delovni ljudje in občani smo trdno in z zavzetostjo odločeni nadaljevati njegovo delo in uresničevati cilje, ki smo si jih zastavili skupaj z njim v programu Zveze komunistov Jugoslavije in na kongresih Zveze komunistov za nadaljnjo samoupravo, neuvrščeno, socialistično Titovo Jugoslavijo. Še naprej bomo odločeni na Titovi poti v uresničevanju njegovih misli in idej, ki jih je vse do zadnjega trenutka nosil in razvijal v dobrobit vseh nas.

Medobčinski svet Zveze komunistov Slovenije za Gorenjsko Kranj

Titan – postaja Titove revolucionarne poti

Smrt kamniškega Titana je bolečina in huda žalost posebej pretresla – Ponosno živi na njegovem spominu na mladega kovinarja, ki se je leta 1911 zaposlil v tedanji tovarni kovinskih izdelkov

»Delavci delovne organizacije Titan Kamnik smo z zavzetostjo in najboljšimi spremljali boj tovariša Tita. Ta zavzetost je bila taka, ker je med nami še živa spomin na njegovo delo v osnovni organizaciji. Njegova nepopisna izguba. Njegovo revolucionarna misel pa nam ostaja in trden opornik v boju za izgradnjo naše socialistične družbe v federativni socialistični Jugoslaviji – so zapisali kamniškega Titana v sožalno ki so jo poslali pred socialistične federativne re-
 »Ugasnilo 4. maja in Titana so dostojanstveno, z bolečino v srcu, sprejeli. V novem delovnem delavnicih za nekaj urami sestali člani centralnega sveta in osnovnih organizacij komunistov. O prehojeni tovariša Tita je spregovoril Zvezke komunistov de-
 »1911, ko se je tovariš Tito zaposlil v Titanu, stal do maja 1912. V Kamni-
 »Tito preživljal delček svoje

revolucionarne poti. Titan je ena izmed postaj njegovega boja. To so bili časi, o katerih je sam pripovedoval takole:

»Tedaj delavec nikoli ni bil pričnan, da bo ostal na mestu, kjer je delal, ali če bo delo dobil, če bi ga iskal drugje. Dobiti delo je bila prava loterija. In jaz sem na taki loteriji le redko dobil zadetek – pogosto pa sem moral dalje. To življenje je bilo polno trpljenja in stradanja. Takšna je bila moja mladost.»

Po vojni je tovariš Tito večkrat obiskal Kamnik. Želja po stiku z delavci ga je privedla tudi v Titan. 7. julija 1952 so ga sprejeli kot nekdanjega član kolektiva, stik in njegovo zanimanje za delovni kolektiv Titana pa s tem nista ugasnila. Predstavniki kolektiva so ga redno seznanjali z uspehi dela, tudi tovariš Tito je delovnim ljudem Titana večkrat posredoval zahvale.

Tovarne delavcem! – Titovo geslo, ki so ga delavci Titana zapisali na spominsko ploščo, ki so jo vgradili na tovarniško poslopje, poleg prve, ki govori o Titu – delavcu Titana. Samoupravljanje je naša največja pridobitev, ponosni in vzravnani v tem trenutku delavci Titana sprejemajo kruto žalost.

Žalost med pripadniki armade

Vest o smrti vrhovnega poveljnika oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita je pretresljivo odjeknila tudi v vseh vojašnicah, med starešinami in vojaki naše ljudske armade. Spoznanje, da našega ljubljenega voditelja ni več med nami, navdaja pripadnike armade z globoko žalostjo. V dneh žalovanja jo izražajo med svojim delom v enotah, med aktivnostmi v prostem času. Spominu na velikana našega ljudstva se bodo povsod poklonili na žalnih zborih enot.

Tako kot drugod po domovini, so tudi vojašnice na Gorenjskem odete v črno. Pripadniki gorenjskih garnizij so pripravili razstave fotografij iz dela in življenja tovariša Tita. Slike so razporedili tako, da simbolizirajo črke njegovega imena. V vseh osnovnih enotah sprti urejajo stenske časopise in priložnostni spored razglasnih postaj o žalnih svečanostih, spremljajo pa tudi poročanje množičnih sredstev javnega obveščanja.

V dneh žalovanja bodo prvo uro pouka po vseh enotah posvetili tovarišu Titu. Spregovorili bodo o liku vrhovnega poveljnika oboroženih sil, razvoju Komunistične partije Jugoslavije in revolucionarni vlogi tovariša Tita. Titovi zamisli o organiziranju oborožene vstaje, Titu kot organizatorju, voditelju in strategu narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije. Titovi zamisli ustanavljanja revolucionarnih oboroženih sil, Titu kot ustvarjalcu poslanstva miru, Titu kot ustvarjalcu gibanja in politike neuvrščeni- ter Titu kot ustvarjalcu političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Pripadniki enot si bodo vsak dan ogledali po en film o tovarišu Titu.

Poleg tega, da bodo vojaki in starešine sodelovali na žalnih svečanostih po terenu, se bodo sestali na komemorativnih zborih enot. Zbori v garnizijah Bohinjska Bela, Škofja Loka in Tolmin-Bovec bodo danes, 6. maja, ob 13. uri, v kranjski garniziji pa se bodo zbrali danes ob 16. uri in 30 minut.

ZDRAVKO KRIVINA, sekretar Medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko:

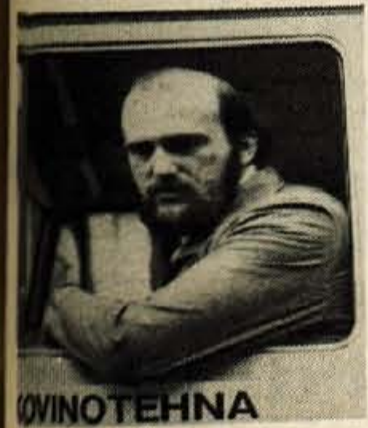
»Od nas odhaja enkratno osebnost, ki bo večno ostala v zgodovini Jugoslavije in človeštva sploh. Odhaja Tito, ki je znal iz brezizhodne situacije pred drugo svetovno vojno, iz zaostale Jugoslavije povesti narode, jih navdušiti za osvobodilni boj in v povojni izgradnji na svoj stven in edinstven način – po poti samoupravnega socializma. Dal je nam vsem popolnoma nov pogled in konkretno vsebino neuvrščeni kot edinega dejavnika ohranjanja miru v svetu. Bil je velik, zaradi katerega je tudi Jugoslavija v svetu velika. Današnjim in prihodnjim generacijam ni potrebno novih vizionarskih pogledov, treba je le nadaljevati Titovo pot.

Tito je na Gorenjsko izredno rad prihajal, tu je imel tudi rezidenco. Pogosto je dejal – Brda nema svet –, tu se je srečeval z delovnimi ljudmi Gorenjske, se natančno zanimal za razvoj samoupravljanja in uspehov združenega dela na Gorenjskem. Rad je zahajal v domače prijetne gorenjske gostilne, kjer se je po naporu in odgovornem delu znal sprostiti.

Tito je bil človek, ki se je veselil slehernega uspeha, zanimal se je za sleherno področje dela, vedno je bil sposoben dati poleta, vsebine, ustvarjalnosti. Neizčrpen v idejah, ob že tako majhnem problemu ali ob odgovornih odločitvah. Nam in Titu velja tale obljuba: kolikor bomo znali, bomo z delom in odnosom do dela dokazali, da je tudi po Titu Tito in da bo Tito, ideja in stvarnost, vedno živela.»

V kranjski Savi, Živilih... so žalni zbori prekinili delo.

LOJZE MURNIK, šofer z Jesenic:

»Takoj sploh nisem mogel verjeti, da je res, ko je utihnila televizija in se je na ekranu prikazala naša trobojnica. Pa vendar se je zgodilo. Pomenil nam je vse. Tako daleč je že pripeljal to našo socialistično družbo, da se ne more spremeniti na slabše, le dograjevati moramo našo samoupravo. Za svet je ogromno pomenil in takega borca za mir, tako vplivnega državnika, ki bi lahko dosegel toliko, kot naš Tito, ne bo več. Nisem imel te sreče, da bi ga videl od blizu, le enkrat v Preddvoru v avtu, ko se je peljal na obisk k tovarišu Marinku. Vesel pa sem, da živimo v njegovem času. Naprej moramo gojiti vse tisto, kar nam je tovariš Tito s svojimi borci med vojno pridobil, predvsem pa njegovo idejo o miru v svetu.»

DANICA KOVAČ, prodajalka iz Radovljice:

»Veliko smo izgubili s smrtjo tovariša Tita. Nenadomestljiva je ta izguba. Poznal ga je ves svet in težko je ta vest odjeknila v vseh deželah sveta. Preprost, dobronameran človek je bil. Z vsakim se je rad pogovarjal in največ je gradil na mladih. Hodili bomo po poti, ki nam jo je začrtal. Se dolgo bomo žalovali za njim...»

BORIS ARH, učenc tehnicične šole za lesarstvo iz Lesc:

»Nimam besed. Smrt predsednika Tita je hud udarec tudi za vse nas, mlade. Svetal zglede nam je bil, je in bo. Bil je vedno v prvih vrstah, največji borec za mir, za neuvrščeno, za neodvisnost narodov. Moramo biti tako močni, da se bomo držali njegove poti.»

IVANA ZUPAN, gospodinja z Bohinjske Bele:

»Zelo dober človek je bil in razumel je tudi najbolj preprostega človeka. Zaupali smo vanj. Tako naš je bil, in tako težko nam je zdaj, ko smo ga izgubili. Videvali smo ga, ko se je mimo nas včasih peljal v Bohinj. Kmalu po vojni se je pri nas celo ustavil in si šel ogledat spomenik padlim iz prve svetovne vojne. Spominjam se mame, ki je takrat hotela k njemu, da bi ji pomagal dobiti kje pravi čaj, ki si ga je toliko želela... Morda se sliši smešno, toda tako blizu je bil ljudem, tako njihov, da so mu hoteli zaupati tudi najbolj drobne želje...»

IVAN GORJANC, upokojenec iz Lesc:

»Prehudo je to. Do pol enih ponoči sem poslušal radio, zdaj sem gledal odhod vlaka. Sam sem bil borec, borec Gubčeve brigade, za Trst sem se boril, in vem, koliko nam je pomenil, kaj vse je prestal. Izgubili smo ga, vendar upam, da bo narod držal besedo, ki jo je dal in ki jo danes dajejo govorniki v poslovnih govorih, da bomo nadaljevali njegov boj in hodili po njegovi poti miru. Preveč mi je hudo, nimam besed...»

FRANCI ZBONTAR, hokejist:

»Težka izguba je Titova smrt za vse narode Jugoslavije in ves svet. Največji voditelj je bil, kar jih je bilo po drugi svetovni vojni. Njegova misel o enakosti, bratstvu je čudovita. In vem, da bomo držali skupaj. Zdaj, po njegovi smrti, bo ta enotnost jugoslovanskih narodov še bolj potrebna. Njegovo delo in ideje bodo z nami živele naprej in se širile v svetu.»

Včeraj se je Ljubljana in vsa Slovenija dostojanstveno poslovila od Tita — Foto: M. Ciglič

Slovo od predsednika

BEGRAD, 4. maja, Tanjug — Posmrtno ostanke Josipa Broza Tita, predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije, so prepeljali s posebnim vlakom iz Ljubljane v Beograd, kamor je vlak prispel 5. maja 1980 ob 17. uri.

Posmrtno ostanke tovariša Tita so v posebnem vlaku spremljali Fadil Hoxha, član predsedstva SFRJ, Stane Dolanc, član predsedstva CK ZKJ, Todo Kurtović, predsednik zvezne konference SZDLJ, Mika Špiljak, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, Vlado Ščekić, član predsedstva zveznega odbora ZZZB NOV Jugoslavije, Vasil Tupurkovski, predsednik konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije, Stana Tomašević-Arnesen, predsednica zveznega zbora skupščine SFRJ, Branislav Ikonić, podpredsednik ZIS in Džemil Šarac, podsekretar v zveznem sekretariatu za ljudsko obrambo.

Delovni ljudje in občani Ljubljane in Zagreba so se od posmrtnih ostankov preminulega tovariša Tita poslovili in počastili njegov spomin na železniški postaji v Ljubljani in na glavni železniški postaji v Zagrebu.

Delovni ljudje in občani Beograda so preminulega tovariša Tita dočakali in mu izkazali spoštovanje na glavni železniški postaji v Beogradu, od koder so posmrtno ostanke prepeljali v poslopje skupščine SFRJ.

Posmrtni ostanke Josipa Broza Tita bodo v poslopju skupščine SFRJ od 18. ure 5. maja do 12. ure do 8. maja 1980. V tem času se bodo menjavale častne straže predstavnikov vseh organov in organizacij federacije, socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, organizacij združenega dela, v katerih je delal tovariš Tito, in drugih organizacij združenega dela, delegacije glavnih mest republik in pokrajin, zagrebške organizacije zveze komunistov, rojstnega Kumrovcia in

oboroženih sil. Delovni ljudje in občani lahko preminulemu tovarišu Titu izkažejo spoštovanje z mimo-hodom poleg odra s posmrtnimi ostanki od 20. ure 5. maja do 8. ure 8. maja 1980.

Pred oder s posmrtnimi ostanki tovariša Tita bodo vence položili družina tovariša Tita, predsedstvo SFRJ, centralni komite ZKJ, skupščina SFRJ, predsedstva družbenopolitičnih organizacij, delegacije socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, delegacija oboroženih sil in delegacije iz tujine. Vse druge organizacije in ustanove v državi ter delovni ljudje in občani lahko namesto vencev in cvetja poklonijo prispevke v Titov sklad za štipendiranje mladih delavcev.

Osrednja komemorativna seja najvišjih organov in organizacij federacije bo 6. maja 1980 ob 11. uri v veliki dvorani doma sindikatov v Beogradu. Žalne seje bodo tudi po republikah, avtonomnih pokrajinah in v ožjih družbenopolitičnih skupnostih in v samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v drugih ustanovah in institucijah.

Svečani pogrebni spreved bo s posmrtnimi ostanki krenil izpred skupščine SFRJ 8. maja ob 12. uri in bo zavil po Ulici kneza Miloša in Bulevarju oktobrske revolucije mimo muzeja 25. maja do kraja pokopa na Dedinju, na območju Užiške ulice št. 15.

Sožalja šefov tujih državnih delegacij bodo v palači federacije sprejemali predsednik predsedstva SFRJ, predsednik skupščine SFRJ, predsednik zveznega izvršnega sveta in zvezni sekretar za zunanje zadeve.

Sožalja šefov delegacij tujih komunističnih, socialističnih, socialdemokratskih in drugih strank ter osvobodilnih gibanj bodo sprejemali v palači družbenopolitičnih organizacij predsedujoči predsedstva centralnega komiteja ZKJ, predsednik zvezne konference SZDL Jugoslavije, sekretar predsedstva CK ZKJ in drugi člani predsedstva ter funkcionarji drugih zveznih organov družbenopolitičnih organizacij.

Žalno knjigo za vpis tujih delegacij bodo odprli v palači federacije in v palači družbenopolitičnih organizacij.

Žalne knjige za vpis delovnih ljudi in občanov bodo odprte v vseh občinah.

Iz predsedstva SFRJ in predsedstva CK ZKJ

Namesto vencev in rož — v Titov sklad

Občani in delovni ljudje, organizacije združenega dela in družbenopolitične skupnosti lahko namesto vencev in rož za predsednika Tita namenijo sredstva v sklad Titovih štipendistov na žiro račun pri SDK: 5100-655-50108; SRS — Titov sklad za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev.

Sedemdnevno ljudsko žalovanje

Beograd, 4. maja — Po seji predsedstva SFR Jugoslavije in predsedstva CK ZKJ je imel zvezni izvršni svet izredno sejo, na kateri je sprejel sklep o splošnem ljudskem žalovanju.

Zvezni izvršni svet izraža občutke žalosti in bolečine vseh narodov in narodnosti, delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov Socialistične federativne republike Jugoslavije ob smrti tovariša Josipa Broza-Tita, vodje in heroja našega narodnoosvobodilnega boja, socialistične revolucije in socialistične graditve, stratega vseh naših zmag, tako v vojni kot v miru, velikana boja za uresničitev zgodovinskih ciljev delavskega razreda, za svobodo in neodvisnost naše države, za enakopravnost in neomajno bratstvo-enotnost naših narodov in narodnosti, za socialistično samoupravljanje, za človekovo blaginjo in srečo, za humane odnose med ljudmi, graditelja politike in gi-

banja neuvrčenosti in neomajnega borca za mir v svetu in sprejema:

SKLEP
o sedemdnevem splošnem ljudskem žalovanju.

1. Ob smrti predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije, predsednika Zveze komunistov Jugoslavije in vrhovnega poveljnika oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije, maršala Jugoslavije, tovariša Josipa Broza-Tita, je razglašeno sedemdnevno splošno ljudsko žalovanje v dneh od 4. maja do 10. maja letos.

2. Med splošnim ljudskim žalovanjem bodo na vseh državnih in javnih poslopih razobesili zastave na pol droga.

3. V dneh splošnega ljudskega žalovanja so odpovedane vse javne manifestacije, kulturne, zabavne, športne in druge prireditve v državi.

Svet je obšla žalostna novica

Velikan 20. stoletja umrl

Vse svetovne agencije so po sporočilu predsedstva ZKJ in SFRJ o smrti predsednika Tita prenesle vest, da je v Jugoslaviji prenehalo biti srce velikega državnika. Marsikje, tako kot na primer avstrijska televizija, francoska televizija, ameriški radijski programi in drugi, so prekinili redne oddaje in sporočili poslušalcem in gledalcem vest o smrti Tita. Grška televizija se je v nedeljo ob 20. uri direktno vključila v program jugoslovanske televizije. Švicarski radio je že petnajst minut po vesti o smrti Tita posvetil njegovemu delu in pomenu njegovega dela za Jugoslavijo in ves svet daljšo oddajo. Ameriški radijski program je pripravil razgovore s pomembnimi predstavniki ameriškega političnega in javnega življenja, ki je ves čas Titove boleznici, kot še do nobenega tujega državnika doslej, spremljalo vsa dogajanja iz Kliničnega centra.

Španski nacionalni radio je sporočil svojim poslušalcem, da je umrl oče jugoslovanskega samoupravljanja in tvorec politike neuvrčenosti.

Vse agencije so tudi obširno povzele razglas predsedstva CK ZKJ in SFRJ. Sovjetska agencija TASS je med obširno biografijo predsednika poudarila, da je bil Tito aktiven bорец za mir, za združevanje naprednih sil za boj proti imperializmu in kolonializmu ter da si je prudeval za razvoj sovjetsko-jugoslovanskih odnosov.

Tudi iz sosednje Italije časopis prinašajo na prvih straneh in v posebnih izdajah obširne članke o Titu, o boleči in nenadomestljivi izgubi narodov z druge strani meje. Partijsko glasilo Unita poudarja zadnji govor predsednika Tita konec lanskega leta, v katerem je naglasil, da se enotni Jugoslaviji ni bati za prihodnost. Podobno pišejo o Titu tudi drugi italijanski časopisi in glasila Primorskih Slovencev.

Težko bi bilo naštetati vse odzive po svetu, o vseh, ki so jih posredovale kitajska agencija, egipčanska, indijska, iraška, kubanska itd. Vseh veje misel, da je s predsednikom Titom odšel s svetovne scene velikan, ki je neizbrisno obeležil 20. stoletje.

France Popit:

Odgovornost dedičev bogate dediščine

Osrednja žalna svečanost ob smrti Josipa Broza-Tita je bila včeraj dopolnjevala s slovenski skupščini. O življenju in delu predsednika Tita je govoril predsednik CK ZKS France Popit, ki je med drugim dejal:

»Poslavljamo se od tovariša Tita z odgovornostjo dedičev bogate dediščine, z globokim spoštovanjem in hvaležnostjo, ki sta močnejša od bolečine. Ostalo nam je mogočno delo, ki nosi neizbrisen pečat njegove osebnosti, njegove revolucionarne ustvarjalnosti, poguma in državniške modrosti, človečanske vizije in občutka za stvarnost. Trajen spomenik Titu, človeku, revolucionarju, mislecu in državniku je njegovo delo; to je socialistična Jugoslavija, katere narodi in narodnosti so z njim izbojevali svobodo in pravico, da sami odločajo o svojem delu in življenju; to je neuvrščena, neodvisna in v svetu vplivna in ugledna Jugoslavija, ki so jo ustvarile in jo bodo varovale široke delavske in ljudske množice pod vodstvom Zveze komunistov.«

Potem je govoril o liku in delu Josipa Broza-Tita pred vojno in po zmagi revolucije, pri gradnji socializma in uveljavljanju Jugoslavije v svetu, kot ene pobudnic politike neuvrčenosti.

»V tem, ko je ves naš, je delo France Popita, pripada tovariš Titu vsemu svobodoljubnemu človeku. Pripada mu z našim antifasističnim bojem, z bojem za neodvisnost in samostojno pot v socializem, z graditvijo napredne demokracije delovnih ljudi; pripada mu z bojem za mir v svetu, za politično in ekonomsko enakopravnost narodov, s premagovanjem blokvske delitve sveta, politik neuvrčenosti. Titova v misel, da je Jugoslavija, demokratska država, močna zaradi socialistične samoupravne demokracije naše morale, naše enotnosti. Več kot lahko daje Jugoslavija materialno svetu, daje moralno in politično — kot vest človeštva, z neomajno vero sile miru in s perspektivo, ki vodi iz sveta političnega, gospodarskega in kulturnega podrejanja v svet sodolovanja, razumevanja, enakopravnosti in spoštovanja.

Ni bilo srečanja s Titom, ki se nam ne bi vtisnilo v spomin za vse čase. Ni koščka naše dežele, kjer napredek ne bi pričal o veličini naše revolucije in o Titu kot mogočnem, neutrudljivim sili te revolucije. Povsod po tej slovenski domovini bo ostal večer spomin nanj.«

Mitja Ribičič:

Še bolj se bomo trudili za Titovo politiko

Človeka smrt pozanje, človeštva ne; naprej z njim, kar je storil zanje, živelo bo vselej.

Te Prešernove besede so nam tolažba in spodbuda ob kruti novici, da je prenehalo biti srce predsednika Tita, srce človeka in voditelja, po katerem je ljudstvo poimenovalo svojo domovino Titovo Jugoslavijo. Prenehalo je biti srce človeka, ki je na čelu vseljudskega gibanja in stare temnice narodov, dežele narodnostnih, verskih in socialnih zapletov siromaštva in brezpravnosti, materialne in duhovne zaostalosti in životarjenja, ustvaril in zgradil današnjo novo Jugoslavijo, gospodarsko in kulturno razvito deželo z najbolj naprednim političnim sistemom in visokim ugledom med narodi sveta.

Smrt je vzela človeka, ki so ga vsi kontinenti naše zemlje priznavali kot največjo osebnost našega časa. Bil je legendarni junak, ki se je že pred vojno bojeval za srečo ponižanih in zatiranih in nato — kot partizan — organiziral junaški narodnoosvobodilni boj. Bil je legendarni poveljnik, ki ni osvajal, temveč osvobajal, malim in zatiranim narodom tega sveta pa je dokazal, kako je mogoče premagati najmočnejšega sovražnika. Bil je državnik, ki je svojo državniško moč črpal iz najbolj vročega hrepenenja po do-

stojnem življenju doslej zatiranega sveta na zemlji. Bil je izjemna osebnost, ki ni odločilno vplivala samo na zgodovino vsega človeštva. Umrl je človek, ki smo ga imeli najrajši in, ki so ga zaradi njegove človeške veličine morali spoštovati celo sovražniki.

Nekoč je dejal: »Plodov dosežene-ga dela ni treba pripisovati meni, pač pa vsej generaciji in tovarišem, ki so šli z menoj in se z menoj borili. Samo en človek ne more mnogo napraviti, naši uspehi so plod vseh skupaj.«

Danes se moramo teh njegovih besed zavedati bolj kot kdajkoli. Vsi plodovi dela, ki ga je opravil Tito, so tukaj. Tukaj je njegova dediščina, njegov ugled in slava, z njima pa je nerazdružno povezano ime Jugoslavije, naše socialistične revolucije, socialističnega samoupravljanja, neuvrščene politike narodov in ljudstev vsega sveta. Ker je Tito ustvaril nov lik voditelja, nov način vodenja države, novo odgovornost ljudskega tribuna edinemu suverenu — delovnemu ljudstvu, nam bolečina ob njegovi smrti narekuje junaško voljo, da niti za hip ne bodo nevedni njegovih poti.

Zato se motijo tisti, ki mislijo in celo želijo, da bomo krenili po Titu nazaj. Nasprotno! Še bolj se bomo trudili, da bomo imeli Titovo politiko — socialistično, ljudsko, napredno, samoupravno in neuvrščeno, pogumno in zvesto.

Svet sočustvuje z nami

Ze v nedeljo zvečer, potem ko je svet obšla žalostna novica o smrti velikega državnika, predsednika Jugoslavije Tita, so v nekaterih neuvrčenih deželah razglasili večdnevno žalovanje za jugoslovanskim predsednikom. Tako bo v Egiptu in Tuniziji sedemdnevno žalovanje, v Alžiriji so razglasili tridnevno žalovanje itd. V Veliki Britaniji so v znak

žalovanja povsod spustili državne zastave na pol droga.

Iz vsega sveta že prihajajo vesti, s katerimi najvišji predstavniki držav in vlad najavljajo svojo prisotnost na pogrebni svečanosti v četrtek, 8. maja, ko bodo ob 12. uri na Dedinju v Beogradu položili k počitku posmrtno ostanke Tita, zadnjega velikana naše dobe.